

Η Ποιότητα της Φιλίας εντός και εκτός των Ιστότοπων Κοινωνικής Δικτύωσης

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΙΓΑΙΟΥ

ΤΜΗΜΑ ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΗΣ & ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΚΑΙ
ΑΝΑΛΟΓΙΣΤΙΚΩΝ ΜΑΘΗΜΑΤΙΚΩΝ

ADMIN

Πίνακας περιεχομένων

Εισαγωγή.....	3
Λέξεις-Κλειδιά.....	3
I. Θεωρητικό Πλαίσιο.....	4
A. Ιστότοποι Κοινωνικής Δικτύωσης	4
1.	Σ
ύντομος Εννοιολογικός Προσδιορισμός	4
1.1.	Κ
οινωνικά Δίκτυα	4
1.2.....	Κ
οινωνικές Σχέσεις.....	4
1.3.....	Κ
οινωνικοί Δράστες.....	4
1.4.....	Δ
ιαπροσωπική Επικοινωνία	4
2.....	Ε
ξελικτικές Αντιλήψεις Ορισμού.....	5
2.1.....	Ο
ρισμός κατά Ellison και boyd (2007).....	5
2.2.	N
έος Ορισμός από Kane et al (2014)	5
2.3.	Δ
ιαδικτυακή Επικοινωνία.....	5
3. Σημασία στην Τοποθέτηση της Έρευνας.....	6
B. Φιλία.....	9
1. Εξελικτική Αντίληψη Ορισμού.....	9
2. Φιλία στα Κοινωνικά Δίκτυα	9
3. Φιλία Σε Σύνδεση και Εκτός Σύνδεσης.....	10
3.1 Εξελικτικές Αντιλήψεις Ορισμού	10
3.2 Ορισμός κατά Antheunis et al	10
3.3. Σύμβαση Έρευνας.....	10
(i) Φιλία Σε Σύνδεση.....	11
(ii) Φιλία Μικτού Τύπου I.....	11
(iii) Φιλία Μικτού Τύπου II	11
(iv) Φιλία Εκτός Σύνδεσης	11
4. Ποιότητα της Φιλίας.....	11
5. Παράγοντες της Ποιότητας της Φιλίας.....	11

5.1.	Εγγύτητα	12
5.2.	Ομοιότητα	12
5.3.	Κοινωνική Εγγύτητα	13
5.4.	Ο Χρόνος ως Μεσολαβητής	13
Γ. Προηγούμενες Έρευνες		14
Δ. Στόχος και Σημασία Έρευνας		15
II. Μέθοδος		17
1.	Π	
ληθυσμός-Στόχος		17
2.	Α	
ξονες		17
3.	Κ	
λίμακες		17
4.	Μ	
έσο Συλλογής Δεδομένων & Μέθοδος Δειγματοληψίας		18
5.	Α	
νάπτυξη Ερωτηματολογίου		18
6.	Τ	
ομείς Ερωτηματολογίου		18
III. Ανάλυση Δεδομένων		
1.	Α	
ποτελέσματα Ανάλυσης.....		20
2.	Π	
εριορισμοί Έρευνας		20
3.	Μ	
ελλοντικές Έρευνες.....		21
Παράρτημα		22
Βιβλιογραφία.....		22
Ερωτηματολόγιο		29

Εισαγωγή

Το διαδίκτυο έχει πλέον εδραιωθεί ως παράγοντας της καθημερινής ζωής. Ολόκληρη η γκάμα των σχέσεων υπάρχει πλέον σε ψηφιακή μορφή, μπλεγμένη και αδιαχώριστη από την πραγματική ζωή του χρήστη. Δύναται πλέον η δυνατότητα για φιλίες που διεξάγονται αποκλειστικά μέσω διαδικτύου, αλλά η ποιότητα αυτών είναι αμφισβητήσιμη· θεωρούνται «χαμηλότερης ποιότητας» από αυτές που διεξάγονται αποκλειστικά μέσω πρόσωπο με πρόσωπο αλληλεπίδρασης, στον «πραγματικό κόσμο». Παρόλαυτά, μία εξαιρετική φιλία πρόσωπο με πρόσωπο δεν αντιστοιχεί σε μία εξαιρετική φιλία μέσω διαδικτύου, ακόμα και αν μιλάμε για το ίδιο άτομο, καθώς ο τρόπος της επικοινωνίας μεταβάλλεται. Για παράδειγμα, μπορεί η επικοινωνία με γραπτά μηνύματα να οδηγεί συχνά σε αδυναμία συνεννόησης, λανθάνουσες αντιλήψεις, ακόμα και παρεξηγήσεις λόγω αργοπορίας ή εξ' ολοκλήρου απουσίας της απάντησης. Συνεπώς, η διερεύνηση της ποιότητας της φιλίας, είτε αυτή πραγματοποιείται εκτός είτε εντός του διαδικτύου, αποκτά έντονο ενδιαφέρον. Επιπλέον, επειδή ολόκληρη η γκάμα των σχέσεων πλέον υπάρχει και σε ψηφιακή μορφή, μπλεγμένη και αδιαχώριστη από την πραγματική ζωή του χρήστη, ο διαχωρισμός «φιλίας διαδικτύου» από αυτήν της «πραγματικής φιλίας» γίνεται εξαιρετικά δύσκολος. Σε όσα ακολουθούν, θα διασαφηνίσουμε τους εμπλεκόμενους ορισμούς και θα χωρίσουμε την φιλία σε κατηγορίες, με βάση αν υπάρχει επικοινωνία πλούσια σε μη-λεκτικούς ή όχι παράγοντες. Έπειτα, θα διερευνήσουμε την ποιότητα της εκάστοτε κατηγορίας για τους χρήστες Ιστότοπων Κοινωνικής Δικτύωσης, αλλά και την σχέση μεταξύ τους για τον κάθε χρήστη.

Λέξεις – Κλειδιά : Ιστότοποι Κοινωνικής Δικτύωσης, Φιλία Σε Σύνδεση και Εκτός Σύνδεσης, Ποιότητα Φιλίας, Γεωγραφική Εγγύτητα, Κοινωνική Έλξη, Ομοιότητα

I. ΘΕΩΡΗΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ

A. Ιστότοποι Κοινωνικής Δικτύωσης

1. Σύντομος εννοιολογικός προσδιορισμός

1.1 Κοινωνικά Δίκτυα

Το 1977, οι Walker, MacBride και Vachon, όρισαν το κοινωνικό δίκτυο ως το άθροισμα των προσωπικών επαφών ενός ατόμου, δηλαδή το σύνολο των ανθρώπων που αυτός γνωρίζει και επικοινωνεί. Επιπλέον, αυτές οι επαφές συνεισφέρουν στην διατήρηση της κοινωνικής ταυτότητας του ατόμου (η άποψη ενός ατόμου για τον εαυτό του, που προέρχεται από τις κοινωνικές κατηγορίες ή ομάδες στις οποίες θεωρεί το άτομο ότι ανήκει) (Tajfel & Turner, 1979), την συναισθηματική του υποστήριξη, και προσφέρουν την δυνατότητα δημιουργίας νέων κοινωνικών επαφών. Ένας περισσότερο αυστηρός κοινωνιολογικός ορισμός, αναφέρει πως ένα κοινωνικό δίκτυο είναι «μία δομή σχέσεων που συνδέει κοινωνικούς δράστες» (Marsden, 2000:2727) ή «το σύνολο των κοινωνικών δραστών και οι δεσμοί μεταξύ τους» (Wasserman & Faust 1994· Pescosolido, 2011).

1.2 Κοινωνικές Σχέσεις

Ως κοινωνικές σχέσεις ή δεσμοί, χαρακτηρίζονται οι συνδέσεις μεταξύ των ατόμων, οι οποίες συνθέτουν τα απαραίτητα χαρακτηριστικά της ανθρώπινης ύπαρξης (Pescosolido 1991). Περαιτέρω, η κοινωνική δικτύωση περιγράφει τον σχηματισμό σχέσεων μεταξύ αγνώστων ή γνωστών. (Ellison & Boyd, 2007)

1.3 Κοινωνικοί Δράστες

«Ως κοινωνικοί δράστες συνήθως αναφέρονται άτομα· παρόλαυτά, μπορεί να περιλαμβάνονται και οικογένειες (Padgett & Ansell 1993), οργανισμοί (Galaskiewicz, 1985), χώρες (Alderson & Beckfield 2004· Snyder and Kick 1979), ή οποιαδήποτε άλλη οντότητα η οποία έχει τη δυνατότητα να διατηρήσει ή να σχηματίσει επίσημους ή ανεπίσημους δεσμούς (οικονομικούς, νομικούς ή φιλικούς)». (Pescosolido, 2011, σελ. 212)

1.4 Διαπροσωπική Επικοινωνία

Η επικοινωνία είναι ένα από τα βασικά μέσα με τα οποία οι άνθρωποι επηρεάζουν ο ένας τον άλλο, αλλά ιστορικά δεν έχει υπάρξει γενικώς αποδεκτός ορισμός διότι είναι μία

σύνθετη έννοια, με πολλούς τομείς (Krauss & Fussell, 1996). Οι Krauss και Fussell (1996), αναφέρουν τέσσερις τρόπους που μπορεί να οριστεί η διαπροσωπική επικοινωνία, αλλά για τους σκοπούς αυτής της έρευνας, θα επικεντρωθούμε στον ορισμό των Sperber & Wilson. Η διαπροσωπική επικοινωνία είναι «μία διαδικασία που περιλαμβάνει δύο συσκευές που αναλύουν πληροφορίες Η μία συσκευή επεξεργάζεται το φυσικό περιβάλλον της άλλης Ως αποτέλεσμα, η δεύτερη συσκευή κατασκευάζει αναπαραστάσεις παρόμοιες με τις αναπαραστάσεις ήδη αποθηκευμένες στην πρώτη συσκευή» (Sperber & Wilson, 1986, σελ.1). Η κοινωνική δικτύωση απαιτούσε μία διαμεσολάβηση, έτσι ώστε η πρόσωπο με πρόσωπο σχέση να ξεπεράσει τα όρια της διαπροσωπικής επικοινωνίας «Ο γραπτός λόγος, ο τηλεγράφος, και το τηλέφωνο είναι παραδείγματα τεχνολογιών οι οποίες έχουν παραμείνει σημαντικές για την διατήρηση των κοινωνικών δικτύων από την ανακάλυψή τους και την διάδοσή τους στο κοινό». (Simon Lindgren, 2017, σελ. 122)

2. Εξελικτικές αντιλήψεις ορισμού

Η κύρια ιδέα του διαδικτύου είναι ότι αποτελεί ένα πλήθος υπολογιστών που είναι όλοι συνδεδεμένοι μεταξύ τους. Δηλαδή, αποτελεί μία ικανοποιητική υποδομή επικοινωνίας για τα κοινωνικά δίκτυα. Συνεπώς, *το διαδίκτυο υποστηρίζει την έννοια των κοινωνικών δικτύων και της κοινωνικής δικτύωσης.* (Simon Lindgren, 2017)

2.1 Ορισμός κατά Ellison και boyd, 2007

Στην έρευνά τους το 2007, οι Ellison και boyd όρισαν τους Ιστότοπους Κοινωνικής Δικτύωσης (ΙΚΔ) ως «βασισμένες στο διαδίκτυο υπηρεσίες που επιτρέπουν στους χρήστες να (1) κατασκευάζουν ένα δημόσιο ή ημιδημόσιο προφίλ στα πλαίσια ενός οριοθετημένου συστήματος, (2) την διατύπωση μίας λίστας με άλλους χρήστες, με τους οποίους μοιράζονται μία σύνδεση, και (3) την προβολή και διάσχιση της λίστας με τις συνδέσεις τους, και αυτές που έγιναν από άλλους μέσα στα όρια του συστήματος. (Ellison και boyd, 2007, σελ. 211) Το 2013, οι ίδιοι άλλαξαν τον ορισμό τους για να συμπεριλαμβάνει περισσότερες πληροφορίες για το προφίλ του χρήστη. Παρόλαυτά, το 2014 ο Kane (μαζί με τους Alavi, Labianca, Giuseppe, Borgatti, Stephen) υποστήριξαν ότι καθώς οι βασικές και ουσιώδεις λειτουργίες των Ιστότοπων Κοινωνικής Δικτύωσης που έχουν οριστεί από τους Ellison και boyd παραμένουν προς το παρόν απρόσβλητες, η εξέλιξη που έχει επέλθει από την εποχή της δημοσίευσής τους, ορίζει αναγκαίες τροποποιήσεις. (Kane, Alavi, Labianca, Giuseppe, Borgatti, Stephen, 2014)

2.2 Νέος ορισμός από Kane et al, 2014

Ο ενημερωμένος ορισμός των Ιστότοπων Κοινωνικής Δικτύωσης, «κατέχει τέσσερις αναγκαίες λειτουργίες, έτσι ώστε οι χρήστες (1) να έχουν ένα μοναδικό προφίλ χρήστη το οποίο είναι κατασκευασμένο από τον ίδιο τον χρήστη, από μέλη του δικτύου τους, και από την πλατφόρμα· (2) να έχουν πρόσβαση σε ψηφιακό υλικό μέσα από, και προστατεύοντάς το από, διάφορους μηχανισμούς αναζήτησης παρεχόμενους από την πλατφόρμα· (3) να μπορούν να διατυπώσουν μία λίστα με άλλους χρήστες με τους οποίους μοιράζονται μία σχετική σύνδεση· και (4) να προβάλουν και να διασχίζουν τις συνδέσεις τους, και αυτές που έγιναν από άλλους χρήστες στην πλατφόρμα. (Kane et al, 2014, σελ. 11)

2.3 Διαδικτυακή Επικοινωνία

Συνεπώς, οι Ιστότοποι Κοινωνικής Δικτύωσης (ΙΚΔ) εξ' ορισμού προσφέρουν μία νέα μέθοδο επικοινωνίας, με τους υπολογιστές να λαμβάνουν το ρόλο ενός εργαλείου που αυξάνει την επίδραση και το εύρος της κοινωνικής ομάδας, αλλά και τον σχηματισμό νέων ομάδων. (Kane, Fichman, Gallagher, & Glaser, 2009; Pfeil, Arjan, & Zaphiris, 2008). Επομένως, οι ΙΚΔ βοηθάνε τους χρήστες με τις προσωπικές και κοινωνικές τους ανάγκες και υποχρεώσεις, με την διατήρηση και ενίσχυση της κοινωνικής τους ταυτότητας, την δημιουργία σχέσεων, την ανταλλαγή πληροφοριών και την άσκηση επιρροής. Περί αυτού του θέματος, το 2001 ο Wellman κατέληξε πως, όντως, τα ψηφιακά δίκτυα αποτελούν κοινωνικά δίκτυα, και ότι στην συνείδηση των συμμετεχόντων υπάρχει η έννοια της κοινωνίας. (Wellman, 2001). Οι διαδικτυακές κοινωνικές αλληλεπιδράσεις έγιναν αισθητές και εδραιώθηκαν με σαφήνεια, όταν δημιουργήθηκαν οι ΙΚΔ όπως το Friendster το 2002, LinkedIn και MySpace το 2003, και το Facebook το 2004 (Simon Lindgren, 2017). Οι ΙΚΔ, με εκπληκτική ταχύτητα, έχουν εισχωρήσει στις ζωές των ανθρώπων και συμβάλλουν σημαντικά στην κοινωνική πλατφόρμα για επικοινωνία μέσω ηλεκτρονικού υπολογιστή (Correa, Hinsley, & de Zuniga, 2010; Powell, 2009; Tapscott, 2008).

Η πρόσβαση και επικοινωνία που επιτρέπεται μέσω της δυνατότητας σύνδεσης σε παροχές διαδικτύου και κινητού τηλεφώνου, έχουν μεταβάλλει τα μοτίβα της διαπροσωπικής επικοινωνίας. Ο σχηματισμός των σχέσεων έχει επεκταθεί από τους γεωγραφικούς χώρους αλληλεπίδρασης που βρισκόταν περιορισμένος (δηλαδή τη γειτονιά, το σχολείο), και πλέον δρα σε ψηφιακούς χώρους (όπως οι ΙΚΔ). Φιλίες που παλαιότερα ήταν βασισμένες σε κοινωνικές ομάδες με προκαθορισμένα όρια και κοινωνικές απαιτήσεις, έχουν γίνει ποικιλόμορφα δίκτυα τα οποία δεν έχουν προκαθορισμένα όρια και κανόνες συμπεριφοράς. (Rainie & Wellman, 2012). Η διαπροσωπική επικοινωνία μέσω ΙΚΔ είναι πλέον περίπλοκη, καθώς συμπεριλαμβάνει και φωνητικές κλήσεις με ή χωρίς βίντεο. Ως αποτέλεσμα, τα όρια της διαπροσωπικής επικοινωνίας (δηλαδή αυτής που διεξάγεται πρόσωπο με πρόσωπο), έχουν θολώσει (Mesch, 2019). Ο Mesch αναφέρει πως ολόκληρη η γκάμα των σχέσεων πρόσωπο με πρόσωπο (από την γειτονιά στην οικογένεια και τη δουλειά), μπορεί επίσης να βρίσκεται στο διαδίκτυο, σε μία μορφή που πλέον είναι μπλεγμένη και αδιαχώριστη από την πραγματική ζωή του χρήστη, και καταλήγει στο εξής συμπέρασμα «...η “διάσημη” αντίληψη των διαδικτυακών σχέσεων, ως σχέσεων που μπορούν να έρθουν σε αντιπαράθεση με τις σχέσεις στον “πραγματικό” κόσμο – ο οποίος εμπεριέχει τις αληθινές ή ‘αυθεντικές’ σχέσεις πρόσωπο με πρόσωπο – φαίνεται, συνεπώς, ως *απλοϊκή και αποπλανητική*». (Mesch, *Evolving perceptions of online and offline relationships*, 2019)

3. Σημασία στην Τοποθέτηση της Έρευνας

Για την διερεύνηση της φιλίας στο διαδίκτυο, σε αυτή την έρευνα επιλέξαμε να εστιάσουμε στους Ιστότοπους Κοινωνικής Δικτύωσης, αντί για επικέντρωση σε άλλα ηλεκτρονικά μέσα επικοινωνίας, όπως ολόκληρη τη γκάμα των Μέσων Κοινωνικής Δικτύωσης ή των Εφαρμογών Ανταλλαγής Μηνυμάτων.

Αυτό θα γίνει διότι, οι Ιστότοποι Κοινωνικής Δικτύωσης χρησιμοποιούνται για την *διατήρηση*, ταυτόχρονα όμως και για την *δημιουργία* φιλικών σχέσεων (boyd, 2004· Dwyer, Hiltz & Passerini 2007· Ellison, Steinfield, Lampe, 2006), το οποίο όμως δεν συμβαίνει σε

Εφαρμογές Ανταλλαγής Μηνυμάτων (messaging apps, όπως το Messenger του Facebook, το Viber, το Instagram Direct) και επικοινωνίας με μηνύματα ηλεκτρονικού ταχυδρομείου, καθώς τα ανωτέρω χρησιμοποιούνται κατά κύριο λόγο για την διατήρηση της σχέσης με ήδη υπάρχοντες φίλους. Οι Ιστότοποι Κοινωνικής Δικτύωσης προσφέρουν τη δυνατότητα σύγκρισης και της συχνότητας αλλά και της φύσης των διαφορετικών τύπων φιλίας. (Antheunis, M L, Valkenburg, P M, & Peter, J 2012)

Να τονίσουμε ότι η έρευνα θα περιοριστεί στον τομέα των ΙΚΔ από το σύνολο των Μέσων Κοινωνικής Δικτύωσης, καθώς αυτά έχουν ασαφή όρια και είναι εξαιρετικά δύσκολος ο διαχωρισμός (ή η κοινή αποδοχή) των τεχνολογιών που είναι «μέσα» κοινωνικής δικτύωσης από αυτές που δεν είναι. Εν συντομία, παραδείγματα περιλαμβάνουν ιστοσελίδες που επιτρέπεται η επεξεργασία τους από κοινού των χρηστών (wikis), ιστοσελίδες που οι χρήστες κάνουν συχνές αναρτήσεις (blogs), Ιστότοπους Κοινωνικής Δικτύωσης (Facebook, Instagram), ψηφιακούς κόσμους από προσομοίωση υπολογιστή, όπου αλληλοεπιδρούν οι χρήστες με τρισδιάστατα είδωλα (λχ. παιχνίδια όπως το World of Warcraft), και σελίδες διαμοιρασμού υλικού, όπως βίντεο (Youtube). (Karlan and Haenlein, 2010)

Επίσης, ένας ακόμα λόγος για διερεύνηση των ΙΚΔ, προκύπτει από τον Williams (2006) όπου στο άρθρο του αμφισβήτησε ότι, παρότι είχαν παρατηρηθεί μειώσεις στην κοινωνική δράση, σε κοινωνίες εκτός του διαδικτύου, και παρότι αυτές είχαν αποδοθεί σε αυξημένη χρήση του διαδικτύου, *δεν είχε διερευνηθεί ακόμη η κοινωνική δράση στους Ιστότοπους Κοινωνικής Δικτύωσης*. Αυτή ενδεχομένως να ισοφάριζε την μειωμένη κοινωνική δράση εκτός του διαδικτύου (δηλαδή, θα περιμέναμε αύξηση της κοινωνικής δράσης στο διαδίκτυο). (Antheunis et al, 2012)

Επιπλέον, η Ελληνική Στατιστική Αρχή (ΕΛΣΤΑΤ), παρουσίασε τον Νοέμβριο του 2019 την έρευνα με τίτλο Έρευνα Χρήσης Τεχνολογιών Πληροφόρησης και Επικοινωνίας, για το Α' τρίμηνο του 2019, η οποία πραγματοποιήθηκε σε 5 χιλιάδες νοικοκυριά σε ολόκληρη την Ελλάδα, υπό την προϋπόθεση ότι ένα τουλάχιστον μέλος ηλικίας 16 – 74 ετών υπήρχε σε κάθε νοικοκυριό, και παρουσίασε συνοπτικά τα εξής:

- Στα νοικοκυριά που έχουν πρόσβαση στο διαδίκτυο από την κατοικία τους, 8 στους 10 έχουν πρόσβαση, (σημειώθηκε αύξηση 2,6% σε σχέση με το 2018), ενώ σημειώθηκε αύξηση 692% για την περασμένη δεκαετία (2010 με 2019) Επιπλέον, στο διαδίκτυο εν κινήσει έχουν πρόσβαση 8 στους 10 (αύξηση 9,0% σε σχέση με το προηγούμενο Α τρίμηνο του 2018)

(σελ. 1)

- Περίπου 7 στους 10 (75,7%) έκαναν χρήση του διαδικτύου κατά το Α' τρίμηνο του 2019 (αύξηση 48% σε σχέση με τα στοιχεία του έτους 2018) ενώ χρήση του διαδικτύου τουλάχιστον μία φορά την εβδομάδα, πραγματοποιείται από το 97,4% όσων χρησιμοποίησαν το διαδίκτυο το Α' τρίμηνο του 2019. Περισσότερες από δύο φορές στη διάρκεια της ημέρας χρησιμοποίησε το διαδίκτυο το 87,8% των τακτικών χρηστών.

(σελ. 3)

Οπότε, είναι κατανοητό πως οι Έλληνες το Α' τρίμηνο του 2019 έκαναν χρήση του διαδικτύου στην πλειονότητά τους, και πως παρατηρήθηκε αύξηση της χρήσης του διαδικτύου

Επιπλέον, η έρευνα απαντά στο πώς αξιοποιήθηκε αυτός ο χρόνος στο διαδίκτυο, και τα αποτελέσματα περιλαμβάνουν τα εξής:

- Αποστολή ή λήψη ηλεκτρονικών μηνυμάτων: 77,9%
- Συμμετοχή σε **ιστοσελίδες κοινωνικής δικτύωσης** (Facebook, Twitter, Instagram, Snaрchat κ.λπ.): **74,9%**
- Ανταλλαγή μηνυμάτων χρησιμοποιώντας εφαρμογές, όπως Skype, Messenger, Viber, Whats App: 72,0%
- Πραγματοποίηση κλήσεων ή βιντεοκλήσεων, με χρήση web κάμερας μέσω του διαδικτύου (Skype, Messenger, Facetime, Viber, Whats App κλπ) : 66,8%

(σελ.4)

(ΕΛΣΤΑΤ, 2019)

Συνεπώς, οι Ιστότοποι Κοινωνικής Δικτύωσης, εφόσον παρουσιάζουν αυξημένη χρήση εντός του Ελληνικού χώρου. Συνεπάγεται το συμπέρασμα ότι η διερεύνηση της «ποιότητας» της φιλίας που επεκτείνεται σε αλληλεπιδράσεις εντός των ΙΚΔ, είναι καλά τοποθετημένη.

B. Φιλία

1. Εξελικτική Αντίληψη του Ορισμού

Η φιλία είναι ο πιο σημαντικός παράγοντας για την ευτυχία και την υγεία των ανθρώπων (Dunbar, 2017). Η έννοια της φιλίας και ο ορισμός της είναι αντικείμενο συνεχούς μελέτης και κατανόησης. Σύμφωνα με τον Hartup, (1975), ως φίλοι ορίζονται αυτοί που «ταυτόχρονα ψάχνουν την συντροφιά ο ενός του άλλου· επιπλέον, αναζητούν εγγύτητα, ενώ υπάρχει απουσία δυνατών κοινωνικών πιέσεων που τους αναγκάζει να το κάνουν (Hartup, 1975, σελ. 11). Ταυτόχρονα, ο Wright το 1984 περιέγραψε την φιλία ως «μία σχέση που εμπεριέχει θελημένη ή χωρίς περιορισμούς αλληλεπίδραση, στην οποία οι συμμετέχοντες απαντούν ο ένας στον άλλο προσωπικά», (Wright, 1984, σελ. 119) ενώ το 1988 ο Hayes όρισε την φιλία ως «μία εθελοντική αλληλεξάρτηση μεταξύ δύο ανθρώπων στο πέρασ του χρόνου, η οποία έχει ως σκοπό την διευκόλυνση κοινωνικών και συναισθηματικών στόχων των συμμετεχόντων, και μπορεί να συμπεριλαμβάνει μεταβαλλόμενους τύπους και βαθμούς συντροφικότητας, οικειότητας, στοργής και αλληλοβοήθειας» (Hayes, 1988, σελ. 395· Darius K-S Chan & Grand H-L Cheng, 2004). Σύμφωνα με τους Darius K-S Chan και Grand H-L Cheng (2004), οι ανωτέρω ορισμοί της φιλίας προτείνουν πως οι δεσμοί αυτής εξελίσσονται μέσα από *ηθελημένη αλληλεπίδραση* μεταξύ δύο ανθρώπων στο πέρασ του χρόνου, και ότι συνήθως αυτή δημιουργείται μέσα από αλληλεπίδραση πρόσωπο με πρόσωπο (Darius K-S Chan & Grand H-L Cheng, 2004). Η φιλία χαρακτηρίζεται επίσης από θετική αλληλεπίδραση, έντονη κοινωνική δραστηριότητα, θετική διαχείριση συγκρούσεων και αποτελεσματική και αυξημένη επίδοση σε εργασίες. (Hartup & Stevens, 1999; Newcomb & Bagwell, 1995)

Επίσης, παρότι η φιλία είναι σημαντική καθ' όλη τη διάρκεια της ζωής του ανθρώπου, αυτή αλλάζει την δομή και τη σημασία της ανάλογα την ηλικία των συμμετεχόντων. (Hartup & Stevens, 1997). Συγκεκριμένα, τα κοινά ενδιαφέροντα και οι έντονες κοινωνικές σχέσεις δεν λαμβάνουν σημαντικό ρόλο μέχρι την προεφηβική ηλικία. Ενώ, στην εφηβεία τελικά η εγγύτητα, η οικειότητα και η αμοιβαία εμπιστοσύνη λαμβάνουν πρωταρχικό ρόλο. (Bigelow & La Gaipa, 1980· Selman, 1981, Parker, Rubin, Erath, Wojslawowicz, & Buskirk, 2006)

2. Η Φιλία στα Κοινωνικά Δίκτυα

Πλήθος ερευνών έχουν διαπιστώσει τη συνεισφορά των δυνατών φιλικών δεσμών και των σταθερών κοινωνικών δικτύων στην επιτυχία των φοιτητών κολλεγίων (Raacke και Bonds-Raacke, 2015 · Spencer and Pahl, 2006· Standlee 2018). Επίσης, η φιλία διαδραματίζει κυρίαρχο ρόλο στον σχηματισμό του χαρακτήρα (Adams και Allan, 1999· Luyckx and Robitschek, 2014· Standlee 2018). Είναι σημαντική η διαπίστωση ότι οι φίλιες και οι Ιστοτόποι Κοινωνικής Δικτύωσης, σχηματίζουν τα θεμέλια των κοινωνικών δικτύων για τους φοιτητές στα κολλέγια (Lambert, 2013· Standlee, 2016· Trottier, 2012, Standlee 2018). Σύμφωνα με τον Garton (1997), οι διαδικτυακές συναναστροφές έχουν πραγματική συνεισφορά στην φιλία, επειδή η επιρροή τους στον δεσμό της φιλίας, είναι ισάξια με αυτή που έχουν οι πρόσωπο με πρόσωπο συναναστροφές. (Garton, Haythornthwaite & Wellman, 1997)

3. Φιλία Σε Σύνδεση και Εκτός Σύνδεσης

3.1 Εξελικτική Αντίληψη του Ορισμού

Οι έννοιες μεταξύ των φιλικών σχέσεων που πραγματοποιούνται εντός του διαδικτύου (Σε Σύνδεση) και εκτός του διαδικτύου (Εκτός Σύνδεσης), έχουν υποστεί σε κάποιες αλλαγές με το πέρασμα του χρόνου. Στις αρχές της επικοινωνίας μέσω του διαδικτύου (1990), οι ορισμοί αφορούσαν μόνο το μέρος που αυτές σχηματίστηκαν (Mesch & Talmud, 2006, 2007· Parks & Roberts, 1998).

Για παράδειγμα, μία φιλία Σε Σύνδεση (την εποχή του 1990), λογιζόταν εάν η πρώτη γνωριμία των ατόμων είχε λάβει μέρος στο διαδίκτυο (λχ. σε κάποιον Ιστότοπο Κοινωνικής Δικτύωσης, δηλαδή ιστότοπους δημόσιας συζήτησεως, ανταλλαγής μηνυμάτων ή συνομιλιών). Ως φιλία Εκτός Σύνδεσης, λογιζόταν η φιλία που τα άτομα γνωρίστηκαν πρόσωπο με πρόσωπο, όπως για παράδειγμα στη γειτονιά, το σχολείο, τη δουλειά (Gustavo S Mesch, 2019).

Παρόλαυτά, έχουν παρατηρηθεί σχέσεις οι οποίες ενώ είχαν ανάπτυξη στο διαδίκτυο, τελικά είχαν κατάληξη σε επικοινωνία πρόσωπο με πρόσωπο (Parks & Floyd, 1996· Parks & Roberts, 1998· Wolak, Mitchell, & Finkelhor, 2003).

3.2 Ορισμός κατά Antheunis, Valkenburg και Peter (2012)

Οι Antheunis, Valkenburg και Peter (2012), αναγνώρισαν στον παραπάνω ορισμό μία «δυική φύση», και αναφέρουν πως έχει ως αποτέλεσμα οι δύο έννοιες της Φιλίας Σε Σύνδεση και Φιλίας Εκτός Σύνδεσης να παρουσιαστούν ως *αντίθετες*, ενώ θεώρησαν πλέον ως ξεκάθαρο ότι οι διαπροσωπικές σχέσεις δημιουργούνται, αναπτύσσονται και διατηρούνται, μέσα από μία μίξη επικοινωνίας εντός και εκτός του διαδικτύου, με ψηφιακά μέσα αλλά και πρόσωπο με πρόσωπο. Απέδωσαν την δυσκολία του αντικειμενικού διαχωρισμού των σχέσεων Σε Σύνδεση και Εκτός Σύνδεσης στην ευρεία χρήση του διαδικτύου και των Ιστότοπων της Κοινωνικής Δικτύωσης. Συνεπώς, ως έναν τρόπο να επεκτείνουν αυτόν τον «δυικό» ορισμό των φιλιών στους ιστότοπους κοινωνικής δικτύωσης, όρισαν τα εξής:

1. **Φιλία Σε Σύνδεση (*online*)**, θα θεωρείται αυτή που αρχικά δημιουργείται στο διαδίκτυο, και συνεχίζει να διατηρείται και να αναπτύσσεται αποκλειστικά μέσω διαδικτύου.
2. **Φιλία Μικτού Τύπου (*mixed*)**, θα θεωρείται αυτή που αρχικά δημιουργείται στο διαδίκτυο, αλλά επεκτείνεται σε άλλες, πρόσωπο με πρόσωπο τοποθεσίες.
3. **Φιλία Εκτός Σύνδεσης (*offline*)**, θα θεωρείται αυτή που αρχικά δημιουργείται πρόσωπο με πρόσωπο, αλλά επεκτείνεται και σε τοποθεσίες δικτύου. (Antheunis et al, 2012)

3.3 Ορισμός-Σύμβαση παρούσας Έρευνας

Στο ερωτηματολόγιο των Antheunis et al (2012), όταν θέλησαν να κατηγοριοποιήσουν τους φίλους των συμμετεχόντων στους τρεις ανωτέρω τύπους φιλίας, χρησιμοποίησαν την εξής τεχνική όσο αφορά τον διαχωρισμό των φίλων Σε Σύνδεση και των φίλων Μικτού Τύπου:

Παρότρυναν τους συμμετέχοντες να σκεφτούν έναν φίλο τον οποίο γνώρισαν μέσω διαδικτύου, και τότε εάν για την επικοινωνία τους χρησιμοποίησαν

- (i) το Hypes (δημοφιλής δανέζικος Ιστότοπος Κοινωνικής Δικτύωσης) ή e-mail ή άμεσα μηνύματα, τότε ήταν *Σε Σύνδεση Φιλία*
- (ii) Τηλεφωνικές κλήσεις ή πρόσωπο με πρόσωπο επαφή, τότε ήταν *Μικτού Τύπου Φιλία*.

Ωστόσο, λαμβάνοντας υπόψη την αυξημένη ευκολία και τους ποικίλους τρόπους με τους οποίους κάποιος δύναται πλέον να επικοινωνήσει και να αλληλοεπιδράσει με φίλους του στους Ιστότοπους Κοινωνικής Δικτύωσης, με αυτούς να περιλαμβάνουν κλήσεις μέσω διαδικτύου, βιντεοκλήσεις και ηχητικά μηνύματα, θα προχωρήσουμε σε περεταίρω διαχωρισμό της *Μικτού Τύπου Φιλίας*, με βάση τα κριτήριά της, καταλήγοντας σε *Φιλία Μικτού Τύπου I* και *Φιλία Μικτού Τύπου II*.

Συνεπώς, στην παρούσα εργασία θα κάνουμε τις εξής συμβάσεις:

- i. Ως *Φιλία Σε Σύνδεση*, θα θεωρήσουμε αυτή που αρχικά δημιουργείται στο διαδίκτυο, και συνεχίζει να διατηρείται και να αναπτύσσεται αποκλειστικά μέσω διαδικτύου, μόνο με επικοινωνία γραπτού λόγου (ηλεκτρονικά μηνύματα, e-mail, ιστότοποι κοινωνικής δικτύωσης).
- ii. Ως *Φιλία Μικτού Τύπου I*, θα θεωρήσουμε αυτή που αρχικά δημιουργείται στο διαδίκτυο, και συνεχίζει να διατηρείται και να αναπτύσσεται αποκλειστικά μέσω διαδικτύου, αλλά περιλαμβάνει και ηχητική και οπτική επικοινωνία (κλήσεις μέσω διαδικτύου, ηχητικά μηνύματα, βιντεοκλήσεις).
- iii. Ως *Φιλία Μικτού Τύπου II*, θα θεωρήσουμε αυτή που αρχικά δημιουργείται στο διαδίκτυο, αλλά τελικά θα επεκταθεί σε πρόσωπο με πρόσωπο τοποθεσίες.
- iv. Ως *Φιλία Εκτός Σύνδεσης*, θα θεωρήσουμε αυτή που δημιουργείται πρόσωπο με πρόσωπο, αλλά επεκτείνεται και σε τοποθεσίες δικτύου. (Antheunis et al, 2012)

4. Ποιότητα της φιλίας

Βασικό χαρακτηριστικό των σχέσεων φιλίας αποτελεί η ποιότητά τους. Αυτή αναφέρεται στα αισθήματα εγγύτητας, εμπιστοσύνης και αλληλοκατανόησης μεταξύ φίλων (Mesch, 2019). Μία φιλική σχέση μεταξύ δύο ανθρώπων, η οποία έχει καλή ποιότητα, ορίζεται ως ένας «δυνατός» δεσμός φιλίας (Petróczi, Bazsó, Nepusz, Tamás, 2007). Η δύναμη του δεσμού είναι «ένας συνδιασμός από την ποσότητα χρόνου, την συναισθηματική ένταση, την οικειότητα (αμοιβαία εμπιστοσύνη) και τις αμοιβαίες λειτουργίες που χαρακτηρίζουν το δεσμό» (Granovetter, 1973, p1361). Υπάρχουν χαρακτηριστικά τα οποία είναι δρομολογητές και καθορίζουν την ποιότητα της φιλίας (ή την ένταση του δεσμού) και αυτές περιλαμβάνουν την εγγύτητα, τη διάρκεια και την συχνότητα επικοινωνίας, τα κοινά ενδιαφέροντα και την αμοιβαία εμπιστοσύνη, ενώ υπάρχουν χαρακτηριστικά τα οποία προβλέπουν την ύπαρξη φιλίας, αλλά δεν καθορίζουν την ποιότητά της. Παραδείγματα αυτών, είναι τυχαία κοινά χαρακτηριστικά όπως ότι οι φίλοι μένουν στην ίδια γειτονιά, έχουν κοινό επάγγελμα, ανήκουν σε παρόμοιο κοινωνικό και οικονομικό στρώμα (Petróczi et al, 2007). Επίσης, για τον καθορισμό της ποιότητας της φιλίας μπορούν να χρησιμοποιηθούν η εθελοντική συμμετοχή στον δεσμό της φιλίας, η ανάγκη για συντροφιά (Blumstein και Kollock, 1988).

Για τον σχηματισμό στενής φιλίας (ο φιλικός δεσμός με μεγάλη ποιότητα), εξαιρετικά σημαντικό ρόλο παίζει η κοινωνική ομοιότητα και κοινωνική έλξη. (McPherson, Smith-Lovin and Cook, 2001; Mazur and Richards, 2011)

Σύμφωνα με την Antheunis et al, (2012), όσο αφορά την ποιότητα της φιλίας πρόσωπο με πρόσωπο, υπάρχουν κάποιοι παράγοντες που έχουν λάβει αξιοσημείωτη προσοχή:

- (1) Εγγύτητα (Hays, 1985; Priest & Sawyer, 1967)
- (2) Ομοιότητα (Duck, 1975; Kandel, 1978; Reagans, 2005; Wellman & Gulia, 1997, Antheunis et al, 2012)
- (3) Κοινωνική Έλξη (Berndt, Hawkins, & Hoyle, 1986; Reagans, 2005, Antheunis et al, 2012)

5. Παράγοντες της ποιότητας της φιλίας

5.1 Εγγύτητα

Η εγγύτητα ή αλλιώς γεωγραφική απόσταση, είναι για παράδειγμα η απόσταση μεταξύ των οίκων διαμονής των φίλων (Burgoo, Bonito, Ramirez, Dunbar, Kam, & Fischer, 2002). Έρευνες κατέληξαν πως η μικρή γεωγραφική απόσταση μεταξύ φίλων, συνεπάγεται αύξηση του ενδεχομένου σχηματισμού φιλικής σχέσης (Hays, 1985; Mesch & Talmud, 2007; Priest & Sawyer, 1967) όχι μόνο λόγω της αύξησης συνεύρεσης, (Clark & Pataki, 1995), αλλά και επειδή έτσι οι φίλοι μπορούν να λάβουν μέρος σε κοινές δραστηριότητες (Oswald & Clark, 2003), και με αυτό τον τρόπο να αυξηθεί η επικοινωνία και η πιθανότητα συνεύρεσης (Mesch, 2019). Παρόλαυτά, η γεωγραφική απόσταση μπορεί να λειτουργήσει και σαν περιορισμός των κοινωνικών σχέσεων, όπως αυτό συμβαίνει για παράδειγμα στη γειτονιά, ή στην διαβάθμιση του σχολείου με βάση την γεωγραφική απόσταση και την ηλικία των εφήβων. (Mesch, 2019).

Όσο αφορά την συνεισφορά της γεωγραφικής απόστασης στον σχηματισμό φιλικών σχέσεων μέσω Ιστότοπων Κοινωνικής Δικτύωσης, έχει διαπιστωθεί πως δεν είναι και τόσο σημαντική (Antheunis et al, 2012). Σημαντικό είναι να αναφερθεί πως ενδέχεται τα άτομα που διατηρούν φιλία μέσω ηλεκτρονικών υπολογιστών, να *αισθάνονται εγγύτητα ανεξαρτήτου γεωγραφικής απόστασης* (Cooper & Sportolari, 1997), το οποίο έχει διερευνηθεί το 2000 από τους McKenna & Barges, το οποίο βασίζεται στην επίδραση έκθεσης του Zajonc (1986) Αυτή, προτείνει πως επαναλαμβανόμενη έκθεση σε ένα αντικείμενο δημιουργεί θετικά αισθήματα προς αυτό και αυτό οδήγησε την Antheunis το 2012 να διερευνήσουν και να διαπιστώσουν πως όντως, η γεωγραφική απόσταση δεν παίζει ρόλο στην ποιότητα της φιλίας, όσο αφορά την Σε Σύνδεση φιλία. Όμως, προηγούμενες έρευνες έχουν καταλήξει σε αντιφατικά αποτελέσματα, με την έρευνα των Mesch & Talmud το 2007 να καταλήγει πως η γεωγραφική απόσταση επηρεάζει την ποιότητα της φιλίας Σε Σύνδεση, ενώ οι ίδιοι σε προηγούμενη έρευνά τους το 2006 διαπίστωσαν πως δεν την επηρεάζει. (Antheunis et al, 2012)

5.2 Ομοιότητα

Ως ομοιότητα (ή κοινωνική ομοιότητα) μεταξύ φίλων, θα αναφέρουμε την ομοιότητα της συμπεριφοράς που αντιλαμβάνονται ο ένας στον άλλο, αλλά καθώς και την έκταση στην

οποία διαπιστώνουν την ύπαρξή της (Antheunis et al. 2012). Είναι κοινώς αποδεκτό μεταξύ ερευνητών πως η αυξημένη ομοιότητα δύο ατόμων, οδηγεί σε στενό δεσμό στην σχέση τους (Duck, 1983; Hallinan & Kubitschek, 1988; Kandel, 1978; Antheunis et al 2012; Lazarsfeld & Merton, 1954; Mesch & Talmud, 2007; Reagans, 2005). Το άτομο, μέσα από αλληλεπίδρασή του και συμμετοχή του σε δραστηριότητες με άλλους που έχουν κοινά ενδιαφέροντα, επιβεβαιώνει τις πεποιθήσεις και την συμπεριφορά του, το οποίο τελικά εκλαμβάνει ως μία σημαντική εμπειρία (Aboud & Mendelson, 1996). Αυτό το οδηγεί σε περεταίρω αλληλεπιδράσεις και τελικά την δημιουργία στενών φιλικών δεσμών (Raegans 2005; Antheunis et al, 2012; Mesch 2007). Η τάση των ατόμων να επικοινωνούν με άλλους που είναι όμοιοι μαζί τους, έχει ως αποτέλεσμα την ανταλλαγή παρόμοιων πληροφοριών που ταιριάζει με τις προτιμήσεις του ατόμου, και τελικά τον σχηματισμό κοινωνικών στερεότυπων μέσω της μειωμένης έκθεσης σε διαφορετικές απόψεις (Mazur & Richards, 2011; Mesch 2017).

Όσο αφορά τα αισθήματα ομοιότητας για τις φιλίες Σε Σύνδεση, έχουν προταθεί θεωρίες πως η επικοινωνία μέσω διαδικτύου **στην απουσία μη-λεκτικών στοιχείων επικοινωνίας** (ρουχισμός, νοήματα, υποσυνείδητες κινήσεις, παύσεις στην ομιλία), που διεκπεραιωνόταν λόγω χάρη σε χώρους ανταλλαγής μηνυμάτων, οδηγεί τους χρήστες να εστιάσουν υπερβολικά στα στοιχεία επικοινωνίας που είναι διαθέσιμα, το οποίο ως αποτέλεσμα τους ωθεί να σχηματίσουν ιδεατές αντιλήψεις για τους Σε Σύνδεση φίλους τους. Αντίστοιχο φαινόμενο δεν παρατηρείται όσο τα μη-λεκτικά στοιχεία επικοινωνίας υπάρχουν, γιατί τότε οι διαφορές μεταξύ των φίλων είναι ξεκάθαρες και στους δύο (Walther 1996; Lea & Spears 1992; Spears & Lea, 1992). Αυτό είχε οδηγήσει παλιότερες έρευνες (Dubrovsky, Kiesler, & Sethna, 1991) να υποστηρίξουν πως τα αισθήματα ομοιότητας μεταξύ των Σε Σύνδεση φίλων θα είναι αυξημένα όσο υπάρχει έλλειψη μη-λεκτικών στοιχείων, αλλά νεότερες έρευνες (Antheunis et al, 2012) υποστηρίζουν πως πλέον η επικοινωνία μέσω διαδικτύου έχει αρκετά μη-λεκτικά στοιχεία, ιδιαίτερα μέσω Ιστότοπων Κοινωνικής Δικτύωσης όπου ο χρήστης δύναται να διαμορφώσει το προφίλ του με προσωπικές του φωτογραφίες, οι οποίες αποτελούν μη-λεκτικό στοιχείο επικοινωνίας

5.3 Κοινωνική Έλξη

Η Κοινωνική έλξη είναι ιδιαίτερα σημαντική στον σχηματισμό των σχέσεων φιλίας πρόσωπο με πρόσωπο (Brehm, 1992; Reagans, 2003; Reis & Shaver, 1998) και αποτελεί τον σημαντικότερο παράγοντα καθορισμού της ποιότητας της φιλίας (Aboud & Mendelson, 1996; Berndt, Hawkins, & Hoyle, 1986, 1986; Reagans, 2005) Αυτή αναφέρεται στην αρέσκεια που έχουμε προς ένα άτομο Δηλαδή, κοινωνική έλξη νιώθουμε προς κάποιον όταν μας αρέσει να βρισκόμαστε μαζί του, όταν θα θέλαμε να γίνει φίλος μας, όταν κρίνουμε ότι ταιριάζει στον κύκλο των φίλων μας (McCroskey & McCain, 1974) Επίσης, η ποιότητα της φιλίας επηρεάζεται διότι, εξ' ορισμού, θεωρούμε ευχάριστη την παρέα μαζί του (Vittengl & Holt, 2000) και συνεπώς αφιερώνουμε περισσότερο χρόνο, άρα αυξάνεται και η επικοινωνία (Berscheid & Walster, 1969; McCroskey & McCain, 1974), το οποίο τελικά έχει ως αποτέλεσμα την αύξηση της ποιότητας της φιλίας πρόσωπο με πρόσωπο (Reagans, 2005, Antenuis et al, 2012).

Όσο αφορά το επίπεδο της κοινωνικής έλξης στις Σε Σύνδεση φιλίες **με απουσία μη-λεκτικών στοιχείων επικοινωνίας**, πλήθος παλιότερων ερευνών έχουν προβλέψει θετική επίδραση των διαδικτυακών μέσων στην κοινωνική έλξη (Antheunis, Valkenburg, & Peter,

2007; Bargh, McKenna, & Fitzsimons, 2002; McKenna, Green, & Gleason, 2002; Ramirez & Zhang, 2007), και αυτό το απέδιδαν στην αυξημένη ευκολία του χρήστη να μιλήσει για τα προσωπικά του προβλήματα και να κάνει ευθείς ερωτήσεις στον Σε Σύνδεση φίλο του, το οποίο αυξάνει την επικοινωνία και, συνεπώς, την ποιότητα της κοινωνική έλξης. (Albada, Knapp, & Theune, 2002; Bargh et al., 2002; Collins & Miller, 1994; McKenna et al., 2002, Antheunis et al., 2007; Tidwell & Walther, 2002).

Παρόλαυτά, οι Antheunis et al, (2012) διαπίστωσαν πως στους Ιστότοπους Κοινωνικής Δικτύωσης, στους οποίους **υπάρχει** πληθώρα μη-λεκτικών στοιχείων επικοινωνίας, το επίπεδο κοινωνικής έλξης ήταν μικρότερο στις Σε Σύνδεση φίλιες απ' ότι στις φίλιες Μικτού και Εκτός Σύνδεσης τύπου. Στις Εκτός Σύνδεσης φίλιες, οι φίλοι που απαρτίζουν τον κοινωνικό κύκλο του ατόμου θα γνωρίσουν ο ένας τον άλλο, και ως συνέπεια αυτού, θα είναι περισσότερο σημαντική η κοινωνική έλξη του συγκεκριμένου φίλου (McCroskey & McCain, 1974). Παρόλαυτά, μια φίλια Σε Σύνδεση ενδέχεται να αναπτυχθεί σε πλήρη απομόνωση από τον κοινωνικό κύκλο του ατόμου, με τη συνέπεια να μην εξαρτάται τόσο από αυτόν (Antheunis et al, 2012).

5.4 Ο Χρόνος ως Μεσολαβητής

Η αντίληψη ότι οι Σε Σύνδεση τύποι φιλίας είναι ρηχοί, πιθανώς να οφείλεται στο μειωμένο χρονικό διάστημα στο οποίο υπόκεινται οι Σε Σύνδεση δεσμοί φιλίας, καθώς οι συμμετέχοντες είναι ακόμα στην ανάπτυξη της φιλικής σχέσης τους, και ο χρόνος δεν έχει ακόμη συμβάλει θετικά στην ενδυνάμωση του δεσμού (Mesch et al, 2006). Ο Walther το 1992, πρότεινε πως ο σχηματισμός των Σε Σύνδεση σχέσεων φιλίας γίνεται σε μικρότερη ταχύτητα απ' ότι πρόσωπο με πρόσωπο, το οποίο απέδωσε ο ίδιος στην απουσία των μη-λεκτικών στοιχείων επικοινωνίας, σε έρευνά του το 1995. Παρόλαυτά, αυτό δεν αποτρέπει την δημιουργία φιλικών δεσμών μέσω διαδικτύου. Οι Antheunis et al, (2012) βρήκαν πως η ποιότητα των τριών τύπων φιλίας (Σε Σύνδεση, Μικτού Τύπου και Εκτός Σύνδεσης) αυξήθηκε με το πέρασμα του χρόνου, αν και η φίλια Σε Σύνδεση είχε την μικρότερη ποιότητα. Η θετική συνεισφορά του χρόνου στην ποιότητα της φιλίας προκύπτει από την διεύρυνση των θεμάτων συζήτησης – αφού στο διαδικτυο η φίλια στηρίζεται κυρίως σε συγκεκριμένα κοινά ενδιαφέροντα – το οποίο έχει ως αποτέλεσμα *αισθήματα εγγύτητας* και ομοιότητας (Mesch, 2017).

Γ. Προηγούμενες Έρευνες

Λόγω της δυσκολίας ενός κοινού ορισμού για τις σχέσεις που υπάρχουν σε χώρους διαδικτύου και εκτός αυτού, **οι έρευνες που μελετούν την ποιότητα της φιλίας δεν είναι συγκρίσιμες**.

Το 2016, οι Glüer και Lohaus σύγκριναν τις Σε Σύνδεση και Εκτός Σύνδεσης φίλιες εφήβων και προεφήβων, οι οποίοι είτε ήταν είτε δεν ήταν χρήστες ιστότοπων κοινωνικής δικτύωσης. Για τον ορισμό των τύπων φιλίας, ως φίλια σε σύνδεση θεώρησαν αυτή που διεκπεραιώνεται κυρίως μέσω διαδικτύου, ενώ εκτός σύνδεσης τη φίλια που διεκπεραιώνεται κυρίως εκτός διαδικτύου. Τα αποτελέσματα έδειξαν ότι δεν υπήρχε σχέση μεταξύ της ποιότητας φιλίας και της χρήστης ή όχι των Ιστότοπων Κοινωνικής Δικτύωσης. Επίσης, όσοι συμμετέχοντες ήταν χρήστες Ιστότοπων Κοινωνικής Δικτύωσης, εκλάμβαναν την ποιότητα

των φιλικών δεσμών εκτός σύνδεσης ως σημαντικότερους από τους σε σύνδεση. Διαπιστώθηκε πως το θηλυκό γένος του συμμετέχοντα, η πρώτη επαφή να έχει συμβεί πρόσωπο με πρόσωπο, και η αυξημένη συχνότητα επικοινωνίας (το οποίο δεν προσδιόρισαν αν ήταν εξ ολοκλήρου μέσω του διαδικτύου ή πρόσωπο με πρόσωπο) είχαν θετική επίδραση στην ποιότητα των τύπων φιλίας. (Glüer, M., & Lohaus, A., 2016)

Οι Stanton-Salazar & Urso-Spina (2005) βρήκαν ότι οι πλατωνικές φιλίες μεταξύ εφήβων διαφορετικού φύλου, αποτελούν σημαντικό ορόσημο για την απόκτηση των πολυάριθμων πλεονεκτημάτων της φιλίας, όπως η κοινωνική υποστήριξη. Αυτό ήταν ιδιαίτερα σημαντικό για τα αγόρια. Επιπλέον, όσοι είχαν πλατωνικές φιλίες με το άλλο φύλλο είχαν και ποικιλόμορφα και πολυάριθμα κοινωνικά δίκτυα, σε αντίθεση με όσους δεν είχαν. (Stanton-Salazar, Ricardo & Spina, Stephanie, 2005)

Οι Helmi, Avin & Widhiarso, Wahyu & Husna, και Aftina (2017) σε έρευνά τους σε διερεύνησαν τους άξονες της διαδικτυακής φιλίας, και βρήκαν ότι όντως αυτή είναι πολυδιάστατη, με τους άξονες να περιλαμβάνουν τα εξής: (1) Η τάση να μοιράζονται μεταξύ τους οι φίλοι πληροφορίες και γνώση έλαβε 30.197% συνεισφορά, (2) η διάθεση εθελοντισμού 8.576% συνεισφορά, (3) η συντροφικότητα 8.256%, και (4) η αμοιβαία στήριξη 7.769%. Από αυτό έβγαλαν το συμπέρασμα ότι οι φιλικές σχέσεις μέσω διαδικτύου βοηθούν περισσότερο την δικτύωση μεταξύ χρηστών, παρά ενισχύουν τους κοινωνικούς τους δεσμούς. (Helmi, Avin & Widhiarso, Wahyu & Husna, Aftina, 2017).

Το 2010, οι Darius K.-S. Chan & Grand H.-L. Cheng, σύγκριναν την ποιότητα σε φιλίες Σε Σύνδεση και Εκτός Σύνδεσης, με βάση τον χρονικό παράγοντα. Για τον καθορισμό των εννοιών παρέμειναν μόνο το μέρος δημιουργίας της φιλίας. Στα αποτελέσματά τους αναφέρουν ότι οι φιλίες Εκτός Σύνδεσης είχαν περισσότερη ανεξαρτησία, βάθος, αλληλοκατανόηση, μεγαλύτερη τάση για δέσμευση στον δεσμό από τους συμμετέχοντες, και μεγαλύτερη διεύρυνση των κοινωνικών δικτύων από τις Σε Σύνδεση φιλίες. Επίσης βρήκαν ότι η ποιότητα αυξήθηκε σε βάθος χρόνου (2 χρόνια) και επιπλέον ότι οι ποιότητες μεταξύ των τύπων φιλίας έτειναν να γίνουν το ίδιο. Αυτό οφείλεται κυρίως στο ότι δεν είχαν διαχωρίσει τις φιλίες περεταίρω, το οποίο οδήγησε τους Antheunis et al. το 2012, να κάνουν τον δικό τους διαχωρισμό και να βρουν σημαντικές διαφορές. Επιπλέον βρήκαν ότι η ποιότητα της φιλίας Σε Σύνδεση ήταν ισχυρότερη μεταξύ ατόμων διαφορετικού φύλου.

Οι Antheunis, Valkenburg & Peter, στην έρευνά τους 2012 διερεύνησαν εάν υπάρχει διαφορά στην ποιότητα των φιλικών δεσμών Σε Σύνδεση, Εκτός Σύνδεσης και Μικτού Τύπου (τις οποίες ορίσαμε στο κεφάλαιο Β. 3.1), με τους οποίους ορισμούς κατάφεραν να διαχωρίσουν την «δυϊκή» φύση των προηγούμενων ορισμών και να διαπιστώσουν ότι οι Φιλίες Μικτού Τύπου έχουν ποιότητα η οποία προσεγγίζει αυτή που έχουν οι Φιλίες Εκτός Σύνδεσης, σε βάθος χρόνου, αλλά επίσης ότι οι Φιλίες Σε Σύνδεση είχαν σημαντικά μικρότερη ποιότητα από τις άλλες δύο. Επίσης μελέτησαν την σχετική συνεισφορά στην ποιότητα του εκάστοτε είδους φιλίας μέσω της γεωγραφικής απόστασης των φίλων, την ομοιοτήτά τους, την κοινωνική έλξη και το χρονικό διάστημα της φιλίας, αλλά και πως αυτοί οι παράγοντες διαφέρουν ανάμεσα στα εκάστοτε είδη φιλίας. Συνοπτικά διαπίστωσαν τα εξής: (1) Η Φιλία Σε Σύνδεση ήταν ανεξάρτητη της γεωγραφικής απόστασης μεταξύ φίλων, παρουσίαζε τη μικρότερη κοινωνική έλξη και τη μικρότερη ομοιότητα. Παρόλα αυτά, η ομοιότητα ήταν εξαιρετικά σημαντική για τον σχηματισμό του δεσμού φιλίας, ξεπερνώντας τις άλλες δύο. (2) Η Φιλία Μικτού Τύπου παρουσίαζε παρόμοια χαρακτηριστικά με την Φιλία Εκτός Σύνδεσης, αλλά δεν την ξεπέρασε σε επίπεδα «τιμών» των παραγόντων, ούτε σε επίπεδα συνεισφοράς στην ποιότητα της φιλίας. Επιπλέον κατέληξαν ότι, εφόσον η ποιότητα

της Φιλίας Μικτού Τύπου και της Εκτός Σύνδεσης ήταν πανομοιότυπες, το μέρος που δημιουργείται η φιλία δεν έχει καθοριστικό ρόλο για την ποιότητά της, αρκεί η φιλική σχέση να εμπλουτιστεί με επικοινωνία μέσω τηλεφώνου ή πρόσωπο με πρόσωπο. (Antheunis et al, 2012)

Για αυτό τον λόγο, στην παρούσα έρευνα κάναμε τον περεταίρω διαχωρισμό σε Φιλίες Μικτού Τύπου I και Μικτού Τύπου II, για την περεταίρω διερεύνηση της συνεισφοράς της επικοινωνίας με ηχητικά και οπτικά μέσα (κλήση τηλεφώνου/διαδικτύου και βιντεοκλήση) στην ποιότητα της επικοινωνίας (Τύπου I) , ξεχωριστά από την φιλία που έφτασε να διεξαχθεί και πρόσωπο με πρόσωπο (Τύπου II).

Δ. Στόχος και Σημασία Έρευνας

Πρωταρχικός σκοπός της παρούσας έρευνας είναι η διερεύνηση της ποιότητας της φιλίας εντός και εκτός των Ιστότοπων Κοινωνικής Δικτύωσης. Για να το πετύχουμε αυτό, θα χωρίσουμε την φιλία σε τέσσερις κατηγορίες, και θα διερευνήσουμε την ποιότητα της εκάστοτε κατηγορίας για τους χρήστες Ιστότοπων Κοινωνικής Δικτύωσης, αλλά και την σχέση μεταξύ τους για τον κάθε χρήστη. Οι κατηγορίες της φιλίας θα χωριστούν ως εξής: στις (1) Φιλίες Σε Σύνδεση, (2) Μικτού τύπου I, (3) Μικτού τύπου II και (4) Εκτός Σύνδεσης.

Για τον προσδιορισμό της ποιότητας της φιλίας του εκάστοτε είδους, θα χρησιμοποιήσουμε την μεταξύ των φίλων (i) εγγύτητα (γεωγραφική και αντιληπτή), (ii) ομοιότητα των χαρακτήρων, (iii) κοινωνική έλξη (συμπάθεια), (iv) την συνολική διάρκεια επικοινωνίας και (v) την συχνότητα της επικοινωνίας. Για καθένα από αυτά τα χαρακτηριστικά, θα διαπιστώσουμε το επίπεδο που λαμβάνουν σε κάθε μία κατηγορία φιλίας, και έπειτα θα διαπιστώσουμε τη σημαντικότητά τους ως προς την ποιότητα αυτής. Επιπλέον θα διαπιστωθεί εάν υπάρχει διαφορά της ποιότητας της φιλίας για το εκάστοτε φύλο, και εάν αυτή είναι ισχυρότερη με φιλικό δεσμό ανάμεσα σε άτομα του διαφορετικού φύλου.

Ο διαχωρισμός ερευνών μεταξύ ψηφιακών και πραγματικών σχέσεων, δεν αντιπροσωπεύει τις συνθήκες των καθημερινών, κοινωνικών μας βιωμάτων, αλλά ούτε την πολυπλοκότητα με την οποία σμιλεύουν και διαπλάθουν τη ζωή μας. Είναι αναγκαίο για τους ερευνητές να αναγνωρίσουν πως η διαφορά μεταξύ των μοντέλων φιλίας σε σύνδεση και εκτός σύνδεσης παραμένει ο κύριος τρόπος με τον οποίο οι άνθρωποι καταλαβαίνουν και αντιλαμβάνονται τα ψηφιακά μέσα. Θεωρούμε πως η παρούσα έρευνα θα συμβάλει στην ανάπτυξη της αντίληψης των σχέσεων εντός και εκτός του διαδικτύου, και την περεταίρω ενσωμάτωσή τους στη ζωή μας.

II. ΜΕΘΟΔΟΣ

1. Πληθυσμός-Στόχος

Ο πληθυσμός που θα χρησιμοποιηθεί για αυτή την έρευνα είναι άτομα στην πρόωμη ενήλικη ζωή, 18-30, οι οποίοι είναι φοιτητές ή απόφοιτοι μεταπτυχιακού ή προπτυχιακού επιπέδου Ανώτατων Εκπαιδευτικών Ιδρυμάτων της Ελλάδας. Όπως προαναφέραμε στο Β. 1, μετά την εφηβεία η εγγύτητα, η οικειότητα και η αμοιβαία εμπιστοσύνη λαμβάνουν πρωταρχικό ρόλο. (Bigelow & La Gaïra, 1980; Selman, 1981, Parker, Rubin, Erath, Wojslawowicz, & Buskirk, 2006) Συνεπώς, στο δείγμα μας, υπάρχει νόημα μελέτης αυτών των χαρακτηριστικών.

2. Άξονες

- I. Γένος μεταξύ των φίλων
- II. Χρονική διάρκεια φιλικής σχέσης
- III. Συχνότητα επικοινωνίας μεταξύ φίλων
- IV. Γεωγραφική εγγύτητα μεταξύ φίλων
- V. Ομοιότητα χαρακτήρα μεταξύ φίλων
- VI. Κοινωνική έλξη μεταξύ φίλων
- VII. Στοιχεία Περιβάλλοντος Επικοινωνίας
  - Πλούσια (Πρόσωπο με πρόσωπο επικοινωνία, βιντεοκλήση, ηχητική κλήση, φωτογραφίες, ρουχισμός, γλώσσα του σώματος)
  - Φτωχά (Ηλεκτρονικά μηνύματα, απουσία πλούσιων στοιχείων επικοινωνίας)
- VIII. Ποιότητα φιλίας
  - Εμπιστοσύνη
  - Αισθήματα εγγύτητας

3. Κλίμακες

- Για τον άξονα I. χρησιμοποιήθηκαν ερωτήσεις ανοιχτού τύπου.
- Για τον άξονα II. χρησιμοποιήσαμε την κλίμακα των Chang & Cheng (2004)
- Για τον άξονα III. χρησιμοποιήθηκαν ερωτήσεις ανοιχτού τύπου.
- Για τον άξονα IV. χρησιμοποιήθηκε ερώτηση ανοιχτού τύπου.
- Για τον άξονα V. χρησιμοποιήσαμε την κλίμακα των McCroskey, Richmond, & Daly, (1975)
- Για τον άξονα VI. χρησιμοποιήσαμε την κλίμακα των McCroskey & McCain (1974)
- Για τον άξονα VII. γίνεται ο διαχωρισμός στα τέσσερα είδη φιλίας, Σε Σύνδεση, Μικτού Τύπου I&II, Εκτός Σύνδεσης
- Για τον άξονα VIII. χρησιμοποιήσαμε την κλίμακα των Marsden and Campbell (1984), η οποία μπορεί να ξεχωρίσει μεταξύ φιλίας και γνωριμιών.

4. Μέσο Συλλογής Δεδομένων & Μέθοδος Δειγματοληψίας

Η παρούσα έρευνα αποτελεί μία ποιοτική, ερμηνευτική, συγχρονική έρευνα. Ως κύριο μέσο για την συλλογή των δεδομένων χρησιμοποιήθηκε το ερωτηματολόγιο. Για την συλλογή του δείγματος χρησιμοποιήθηκε η μέθοδος της απλής τυχαίας δειγματοληψίας. Για την δημιουργία και τη σύνταξη του ερωτηματολογίου σε ηλεκτρονική μορφή χρησιμοποιήθηκε η δωρεάν πλατφόρμα Google Docs. Το ερωτηματολόγιο μοιράστηκε σε χρήστες του Facebook και του Instagram μέσω χρήσης ιδιοτήτων που εμπεριέχονται στις πλατφόρμες.

5. Ανάπτυξη Ερωτηματολογίου

Υπάρχουν ενδεχόμενα προβλήματα με την αξιοπιστία των δεδομένων που λαμβάνουμε από ερωτηματολόγια που μοιράζονται μέσω διαδικτύου, και αυτό συμβαίνει λόγω της δυσκολίας να ανακαλεστούν περασμένες πληροφορίες με μεγάλη ακρίβεια. Υπάρχουν σχετικές έρευνες που αντιμετωπίζουν αυτό το πρόβλημα, στις οποίες οι ερευνητές προειδοποιούν μεγάλη προσοχή κατά την κατανόηση των αποτελεσμάτων, καθώς αποδίδουν ότι η επίκληση σε περασμένες μεθόδους επικοινωνίας δεν είναι ακριβής. (Bernard et al., 1980, 1982; Killworth & Bernard, 1976, 1979; Bernard & Killworth, 1977) Ενώ, αντιθέτως, οι ερωτώμενοι είναι ικανοί να ανακαλέσουν και να αναφέρουν επικοινωνιακά μοτίβα με μεγάλη ακρίβεια εάν ερωτηθούν σε γενικό πλαίσιο, και επιπλέον να έχουν καλή εικόνα για τα γειτονικά τους κοινωνικά δίκτυα. (Freeman, 1987, Freeman, 1989) Συνεπώς, στο ερωτηματολόγιο αποφύγαμε να ρωτήσουμε συγκεκριμένες μορφές επικοινωνίας, (λχ. συχνότητα χρήσης «αντιδράσεων» και άλλων καινούριων ιδιοτήτων που εμπεριέχονται στους Ιστότοπους Κοινωνικής Δικτύωσης τα τελευταία χρόνια) και αντ' αυτού παραμείναμε σε γενικές πληροφορίες. Παρόλαυτά, υπάρχει ένα γενικό πρόβλημα που παραμένει όσο αφορά την συλλογή δεδομένων από το διαδίκτυο, όσο αυτό αφορά τα προσωπικά και κοινωνικά δίκτυα ενός ατόμου. Οι άνθρωποι ξεχνούν συχνότερα τους ασθενείς δεσμούς φιλίας παρά τους ισχυρούς, εάν και υπάρχουν περιπτώσεις που ξεχνάνε και τους ισχυρούς (Brewer, 2000).

Συνεπώς, για να αποφύγουμε αυτό το πρόβλημα, σύμφωνα με την έρευνα του Brewer, 2000, (*Forgetting in the recall-based elicitation of personal and social networks*), κατά την διεξαγωγή των ερωτήσεων πρώτα κάναμε επίκληση στους συμμετέχοντες να ανακαλέσουν φίλους τους της κάθε κατηγορίας (Σε Σύνδεση, Μικτού Τύπου I & II, Εκτός Σύνδεσης), σε σύνολο τρεις φίλους, και να δηλώσουν το γένος του καθένα (Άντρας ή Γυναίκα). Επιπλέον, κάναμε συχνή υπενθύμιση του φίλου στις ερωτήσεις της κάθε κατηγορίας φιλίας, και κάναμε αρκετές ερωτήσεις για τον εκάστοτε φίλο, τα οποία σύμφωνα με τον Brewer, αποτελούν τους μόνους γνωστούς τρόπους αντιμετώπισης. Ο λόγος που οι ερωτώμενοι ανακάλεσαν τρεις φίλους αντί για τέσσερις, οφείλεται στην κατηγοριοποίηση των φίλων μέσω διαδικτύου που πραγματοποιήθηκε στο ερωτηματολόγιο για λόγους συντομίας χρόνου και ροής. Επιπλέον, για την διευκόλυνση του ερωτώμενου, σε κάθε κατηγορία από τις 3 βασικές του ερωτηματολογίου, προσθέσαμε μπροστά από τις ερωτήσεις κατηγοριοποίησης τα γράμματα Α, Β και Γ, ώστε να αποφευχθεί η σύγχυση του ερωτώμενου ότι πραγματοποιεί το ίδιο ερωτηματολόγιο ή ότι «το ερωτηματολόγιο δεν τελειώνει».

6. Τομείς Ερωτηματολογίου

Ακολουθούν οι τομείς με τους οποίους έχουμε χωρίσει το ερωτηματολόγιο για την καλύτερη διεξαγωγή και κατανόηση από τους συμμετέχοντες, καθώς και την αίσθηση της συνεισφοράς. Συγκεκριμένα:

- Ο 1^{ος} τομέας έχει εισαγωγική μορφή και ενημερώνει τον συμμετέχοντα για την ανωνυμία του, τον πανεπιστημιακό φορέα κάτω από τον οποίο πραγματοποιείται η έρευνα, το θέμα της έρευνας, το ηλικιακό πλαίσιο αυτής καθώς και μία διεύθυνση ηλεκτρονικού ταχυδρομείου με την οποία μπορεί να έρθει σε επαφή με τους ερευνητές για τυχών απορίες ή διευκρινήσεις του.
- Ο 2^{ος} και 3^{ος} τομέας αφορούν την μελέτη της *Φιλίας Σε Σύνδεση*, αλλά και της *Φιλίας Μικτού Τύπου I*. Ο 3^{ος} μελετάει την ποιότητα της φιλίας, ενώ ο 2^{ος} τομέας είναι πιλοτικός· σε αυτόν τίθεται στον συμμετέχοντα να διατυπώσει το γένος του φίλου και, εάν αυτός απαντήσει πως δεν γνωρίζει κάποιον φίλο τον οποίο γνώρισε μέσω Ιστότοπων Κοινωνικής Δικτύωσης, τότε παραλείπεται ο 3^{ος} τομέας και προχωράνε στον τομέα 4. Επιπλέον, για τον περαιτέρω διαχωρισμό της *Φιλίας Σε Σύνδεση*, από αυτή της *Φιλίας Μικτού Τύπου I*, στην ερώτηση του τομέα 3 που αφορά την συχνότητα των μέσων επικοινωνίας, εάν οι ερωτώμενοι δήλωσαν πως χρησιμοποιούν με βαθμολόγηση μεγαλύτερη του 1(Καθόλου) ένα από τα παρακάτω, (i)Κλήση κινητού τηλεφώνου, (ii) Ηχητικό μήνυμα ή (iii) βιντεοκλήση, τότε ο φίλος μέσω διαδικτύου κατηγοριοποιείται ως *Φίλος Μικτού Τύπου I*. Ειδιάλλως, κατηγοριοποιείται ως *Φίλος Σε Σύνδεση*.
- Ο 4^{ος} και ο 5^{ος} τομέας αφορούν την μελέτη της ποιότητας της *Φιλίας Μικτού Τύπου II*. Ο 5^{ος} τομέας μελετάει την ποιότητα της φιλίας, ενώ ο 4^{ος} τομέας είναι πιλοτικός· σε αυτόν τίθεται να διατυπωθεί το γένος του φίλου και, εάν οι συμμετέχοντες απαντήσουν πως δεν γνωρίζουν κάποιον φίλο τον οποίο γνώρισε μέσω Ιστότοπων Κοινωνικής Δικτύωσης, τότε ο 5^{ος} τομέας που αφορά την ποιότητα αυτής, παραλείπεται, και προχωράνε στον τομέα 6.
- Παρόμοια, οι τομείς 6 και 7 αφορούν την μελέτη της *Φιλίας Εκτός Σύνδεσης*, με την 6^ο να είναι ο πιλοτικός και τον 7^ο να αφορά την ποιότητα της φιλίας.
- Στον 8^ο τομέα του ερωτηματολογίου προστέθηκαν γενικές ερωτήσεις σχετικές με την ασφάλεια που αισθάνονται οι ερωτώμενοι καθώς αναπτύσσουν σχέσεις αποκλειστικά μέσω διαδικτύου, αλλά και επιπλέον ερωτήσεις σχετικές με τους λόγους που μπορεί να ωθήσουν κάποιον να αναζητήσει φιλικούς δεσμούς μέσω διαδικτύου.
- Στον 9^ο τομέα αναγράφονται τα δημογραφικά στοιχεία του συμμετέχοντα τα οποία είναι αναγκαία για τους σκοπούς αυτής της έρευνας. Συγκεκριμένα, είναι το φύλλο, η ηλικία, το επίπεδο σπουδών και ο τόπος διαμονής.

III. ΑΝΑΛΥΣΗ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ

1. Αποτελέσματα Έρευνας

(Κενό)

2. Περιορισμοί Έρευνας

1. Ένας μεγάλος περιορισμός της παρούσας έρευνας, είναι η έλλειψη πόρων και χρόνου, ώστε να διεξαχθεί μία έρευνα σε πληθυσμό μαθητών (έναντι φοιτητών), σε όλα τα σχολεία της χώρας, ώστε να είναι ικανή η σύγκριση των αποτελεσμάτων με αντίστοιχους πληθυσμούς εφήβων και προ-εφήβων από άλλες χώρες.
2. Κατά την διεξαγωγή της έρευνας και του διαμοιρασμού των ερωτηματολογίων (τέλη Δεκεμβρίου 2020), η Ελλάδα βρίσκεται στο 2^ο γενικό Lockdown λόγω της παγκόσμιας πανδημίας Covid-19. Ως αποτέλεσμα, τα άτομα του δείγματος δεν μπορούν να έρθουν σε πρόσωπο με πρόσωπο επαφή όπως συνήθιζαν, το οποίο ενδέχεται να δημιουργήσει προκατάληψη των ερωτηθέντων ως προς την ποιότητα των φιλιών που διεξάγονται πρόσωπο με πρόσωπο, ή ακόμα και της φιλίας μέσω διαδικτύου (Μικτού Τύπου II και Εκτός Σύνδεσης).
Συνεπώς τα επίπεδα της ποιότητάς τους, ενδέχεται να μην είναι αξιόπιστα.
3. Μια πιο ολοκληρωμένη μορφή της παρούσας εργασίας θα ήταν να συμπεριλάμβανε όλες τις πιθανές ψηφιακές κοινωνίες που προκύπτουν στο διαδίκτυο, (λόγου χάρη σε παιχνίδια, από τα οποία αρκετά δεν θεωρούνται ιστότοποι κοινωνικής δικτύωσης ούτε μέσα κοινωνικής δικτύωσης), αλλά και κάθε πτυχή του διαδικτύου η οποία μπορεί να με κάποια μορφή να θεωρηθεί και να επιτρέψει την συνομιλία μεταξύ ανθρώπων. Αυτή η επέκταση, με έναν υπό μελέτη πληθυσμό παιδιών, ενδεχομένως να είχε σημαντικές διαφορές στην ποιότητα της φιλίας Σε Σύνδεση, καθώς τα παιδιά, λόγω σχετικής βιβλιογραφίας του Mesch, (2017) εάν οι φιλίες στο σχολείο δεν είναι υγιείς, καταφεύγουν στο διαδίκτυο με μεγαλύτερο ρυθμό από τους ενήλικες στο δείγμα μας (18-28). Οι ίδιες αυτές φιλίες ενδέχεται να «σβήνουν» στο πέρασμα των χρόνων και επομένως να υπάρχουν διαφορές με τον πληθυσμό- στόχο της παρούσας έρευνας.
4. Παρότι η παρούσα έρευνα έχει θεμελιωθεί με βάση προηγούμενο ερευνητικό υλικό, αυτή πραγματοποιείται με μία διατομή του πληθυσμού (είναι συγχρονική), λαμβάνοντας υπόψη μόνο μία στιγμή στη ζωή των ερωτώμενων. Μία πειραματική ή διαχρονική έρευνα για την διερεύνηση της ποιότητας της φιλίας θα ήταν

ενδεχομένως προτιμητέα, αφού, λόγω της διατομής, προκύπτει *ξεκάθαρη αιτιώδης σχέση για τους παράγοντες των σχέσεων φιλίας*, και ως συνέπεια *δεν δύναται να αποκλειστεί το ενδεχόμενο αντεστραμμένων αιτιωδών σχέσεων*. Περαιτέρω, μέσω της διαχρονικής έρευνας θα είμασταν σε θέση να διερευνήσουμε πιθανές αλλαγές στην ποιότητα της εκάστοτε φιλίας, αντί για την διερεύνηση *μεταξύ των ποιοτήτων των εκάστοτε φιλίας*.

5. Επιπλέον, στην παρούσα έρευνα δεν υπήρξε εξαντλητική διερεύνηση των παραγόντων της φιλίας οι οποίοι ενδέχεται να την επηρεάζουν, όπως (i) Ο Χαρακτήρας του ερωτώμενου (λχ. προτίμηση για αυξημένη κοινωνική τριβή {extrovert} ή μειωμένη {introvert}) και (ii) η ποιότητα της σχέσης μεταξύ των γωνιών του ερωτώμενου, εάν αυτοί έχουν ποιοτικές φιλίες με ποιόν τρόπο τις συντηρούν.

3. Μελλοντικές Έρευνες

Ενδιαφέρον έχει η διερεύνηση της περίπτωσης του διαχωρισμού της *Εκτός Σύνδεσης Φιλίας* σε δύο υποκατηγορίες Τύπου 1 και Τύπου 2, όπου στην Τύπου 1 θα συνεχίζει να υπάρχει περαιτέρω επαφή πρόσωπο με πρόσωπο (καθημερινοί φίλοι) ενώ στην Τύπου 2, δεν θα υπάρχει πάλι επαφή πρόσωπο με πρόσωπο (φίλος που έφυγε στο εξωτερικό). Η μελέτη της ποιότητας στην Φιλία Εκτός Σύνδεσης Τύπου 2 θα έχει σημαντικά ευρήματα για την αξία και συνεισφορά της πρόσωπο με πρόσωπο επαφής στην διαχρονική ποιότητα της φιλίας.

Παλιότερες έρευνες (Dubrovsky, Kiesler, & Sethna, 1991) έχουν υποστηρίξει πως τα αισθήματα ομοιότητας μεταξύ των Σε Σύνδεση φίλων θα είναι αυξημένα όσο υπάρχει έλλειψη μη-λεκτικών στοιχείων, αλλά νεότερες έρευνες (Antheunis et al, 2012) υποστηρίζουν πως πλέον η επικοινωνία μέσω διαδικτύου έχει αρκετά μη-λεκτικά στοιχεία, ιδιαίτερα μέσω Ιστότοπων Κοινωνικής Δικτύωσης, όπου για παράδειγμα ο χρήστης μπορεί να διαμορφώσει το προφίλ του με προσωπικές του φωτογραφίες, ώστε αυτό να πάψει να υφίσταται. Θα είχε, συνεπώς, ενδιαφέρον να ερευνηθεί εάν το φαινόμενο συνεχίζει να υφίσταται σε χώρους παιχνιδιών όπου δεν ανταλλάζονται ποτέ περαιτέρω στοιχεία οπτικού ή ακουστικού τρόπου επικοινωνίας.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

1. **Aboud F.E., & Mendelson M.J. (1996).** Determinants of friendship selection and quality: Developmental perspectives. In W. M. Bukowski, A. F. Newcomb & W. W. Hartup (Eds.), *The company they keep: Friendship in childhood and adolescence* (pp. 87-112). Cambridge: University Press.
2. **Albada K.F., Knapp M.L., & Theune K.E. (2002).** Interaction appearance theory: Changing perceptions of physical attractiveness through social interaction. *Communication Theory*, 12, 8-40.
3. **Antheunis M.L., Valkenburg P.M., & Peter J. (2007).** Computer-mediated communication and interpersonal attraction: An experimental test of two explanatory hypotheses. *CyberPsychology & Behavior*, 10, 831-836.
4. **Antheunis M.L., Valkenburg P.M., & Peter J. (2012).** The quality of online, offline, and mixed-mode friendships among users of a social networking site. *Cyberpsychology: Journal of Psychosocial Research on Cyberspace*, 6(3), Article 6, <https://doi.org/105817/CP2012-3-6>
5. **Arjan R. & Pfeil U., & Zaphiris P. (2008).** Age Differences in Online Social Networking. *CHI'08 extended abstracts on Human factors in computing systems*, 2739-2744. 10.1145/1358628.1358754.
6. **Bargh J.A., McKenna K.Y., & Fitzsimons G.M. (2002).** Can you see the real me? Activation and expression of the "true self" on the Internet. *Journal of Social Issues*, 58, 33-48.
7. **Beckfield J., & Alderson A. (2004).** Power and Position in the World City System. *American Journal of Sociology*, 109. 10.1086/378930.
8. **Berndt T.J., Hawkins J.A., & Hoyle S.G. (1986).** Changes in friendship during a school year: Effects of children's and adolescents' impressions of friendship and sharing with friends. *Child Development*, 57, 1284-1297.
9. **Berscheid E., & Walster E. (1969).** *Interpersonal attraction*. Reading, Mass: Addison-Wesley.
10. **Bigelow B., & La Gaipa J. (1980).** The development of friendship values and choice. In H. Foot, A. Chapman , & J. Smith (Eds.), *Friendship and social relations in children* (pp. 15-44). New York: Wiley.
11. **Blumstein P., & Kollock P. (1988).** Personal relationships. *Annual Review of Sociology*, 14(1), 467-90.
12. **boyd d.m., Ellison N.B. (2007).** Social Network Sites: Definition, History, and Scholarship, *Journal of Computer-Mediated Communication*, 13(1), 210–230, <https://doi.org/101111/j1083-6101200700393x>

13. **Brehm S. (1992).** *Intimate relationships*. New York: McGraw-Hill.
14. **Brewer D. (2000).** Erratum to "Forgetting in the recall-based elicitation of personal and social networks". *Social Networks*, 22, 29-43. 10.1016/S0378-8733(00)00032-0.
15. **Burgoon J. K., Bonito J. A., Ramirez A., Dunbar N. E., Kam K., & Fischer J. (2002).** Testing the interactivity principle: Effects of mediation, propinquity, and verbal and nonverbal modalities in interpersonal interaction. *Journal of Communication*, 52, 657-677.
16. **Burt R.S. (2008).** Information and structural holes: comment on Reagans and Zuckerman. *Industrial and Corporate Change*, 17(5), 953-69.
17. **Chan D. & Cheng G. (2004).** A Comparison of Offline and Online Friendship Qualities at Different Stages of Relationship Development. *Journal of Social and Personal Relationships*, 21, 305-320. 10.1177/0265407504042834.
18. **Chan D. & Cheng G. (2004).** A Comparison of Offline and Online Friendship Qualities at Different Stages of Relationship Development. *Journal of Social and Personal Relationships*, 21, 305-320. 10.1177/0265407504042834.
19. **Chan G.H. (2020).** Intimacy, friendship, and forms of online communication among hidden youth in Hong Kong. *Computers in Human Behavior*, 111, 106407, ISSN0747-5632, <https://doi.org/10.1016/j.chb.2020.106407>.
20. **Clark M., & Pataki S. (1995).** Interpersonal processes influencing attraction and relationships. In A. Tesser (Ed.), *Advanced social psychology* (pp. 283–331). St. Louis: McGraw Hill.
21. **Collins N.L., & Miller L.C. (1994).** Self-disclosure and liking: A meta-analytic review. *Psychological Bulletin*, 116, 457-475.
22. **Cooper A., & Sportolari L. (1997).** Romance in cyberspace: Understanding online attraction. *Journal of Sex Education and Therapy*, 22, 7-14.
23. **Correa T., Hinsley A.W., & Zúñiga H.G. (2010).** Who interacts on the Web?: The intersection of users' personality and social media use. *Computers in Human Behavior*, 26(2), 247-253, ISSN 0747-5632, <https://doi.org/10.1016/j.chb.2009.09.003>.
24. **Dubrovsky V.J., Kiesler S., & Sethna B.N. (1991).** The equalization phenomenon: Status effects in computer-mediated and face-to-face decision-making groups. *Human-computer Interaction*, 6, 119-146.
25. **Duck S.W. (1975).** Attitude Similarity and Interpersonal Attraction: Right Answers and Wrong Reasons. *British Journal of Social and Clinical Psychology*, 14, 311-312. <https://doi.org/10.1111/j.2044-8260.1975.tb00184.x>
26. **Dunbar R. (2017).** Breaking Bread: the Functions of Social Eating. *Adaptive Human Behavior and Physiology*, 3. 10.1007/s40750-017-0061-4.
27. **Dunbar R.I.M. (2018).** The anatomy of friendship. *Trends in Cognitive Sciences*, 22(1). <https://doi.org/10.1016/j.tics.2017.10.004>

28. **Dwyer C., Hiltz S.R., & Passerini K. (2007).** Trust and privacy concern within social networking sites: A comparison of Facebook and MySpace, Paper presented at the Thirteenth Americas Conference on Information Systems, Keystone, Colorado.
29. **Ellison N.B., & Steinfield C., & Lampe C. (2007).** The benefits of Facebook “friends:” Social capital and college students' use of online social network sites. *Journal of Computer-Mediated Communication*, 12(4), 1143–1168
<https://doi.org/10.1111/j.1083-6101.2007.00367.x>
30. **Freeman L.C. (1978).** Centrality in social networks conceptual clarification. *Social Networks*, 1(3), 215-239, [https://doi.org/10.1016/0378-8733\(78\)90021-7](https://doi.org/10.1016/0378-8733(78)90021-7).
31. **Freeman L.C. (1979).** Centrality in Social Networks Conceptual Clarification. *Social Networks*, 1, 215-239. [http://dx.doi.org/10.1016/0378-8733\(78\)90021-7](http://dx.doi.org/10.1016/0378-8733(78)90021-7)
32. **Freeman M., Klambt C., Goodman C.S., & Rubin G.M. (1992).** The argos gene encodes a diffusible factor that regulates cell fate decisions in the Drosophila eye. *Cell*, 69, 963--975.
33. **Galaskiewicz J. (1985).** Interorganizational Relations. *Annual Review of Sociology*, 11(1), 281-304.
<https://www.annualreviews.org/doi/full/10.1146/annurev.so.11.080185.001433>
34. **Garton L, Haythornthwaite C, & Wellman B. (1997).** Studying online social networks [Electronic version]. *Journal of Computer Mediated Communication*, 3.
<http://jcmc.huji.ac.il/vol3/issue1/garton.html>
35. **Glüer M., & Lohaus A. (2016).** Participation in social network sites: Associations with the quality of offline and online friendships in German preadolescents and adolescents. *Cyberpsychology: Journal of Psychosocial Research on Cyberspace*, 10(2). doi: 10.5817/CP2016-2-2
36. **Granovetter M.S. (1973).** The strength of weak ties. *American Journal of Sociology*, 78, 1360–1380.
37. **Gross E.F. (2004).** Adolescent Internet use: What we expect, what teens report. *Journal of Applied Developmental Psychology*, 25, 633-649.
38. **Hallinan M.T., & Kubitschek W.N. (1988).** The effects of individual and structural characteristics on intransivity in social networks. *Social Psychology Quarterly*, 51, 81-92.
39. **Härpfer C. (2019).** Padgett/Ansell (1993): Robust Action and the Rise of the Medici, 1400 – 1434.. 10.1007/978-3-658-21742-6_104.
40. **Hartup W., & Stevens N. (1999).** Friendships and Adaptation Across the Life Span. *Current Directions in Psychological Science*, 8, 76-79. 10.1111/1467-8721.00018.
41. **Hartup W.W., & Stevens N. (1997).** Friendships and adaptation in the life course. *Psychological Bulletin*, 121, 355-370.

42. **Hays R.B. (1985).** A longitudinal study of friendship development. *Journal of Personality and Social Psychology*, 48(4), 909–924. <https://doi.org/10.1037/0022-3514.48.4.909>
43. **Helmi A., Widhiarso W., & Husna A. (2017).** The Development of Online Friendship Scale. *International Journal of Cyber Behavior, Psychology and Learning*. 7, 12-25. 10.4018/IJCBPL.2017100102.
44. **Helmi A., Widhiarso W., & Husna A. (2017).** The Development of Online Friendship Scale. *International Journal of Cyber Behavior, Psychology and Learning*, 7, 12-25. 10.4018/IJCBPL.2017100102.
45. **Hwang H., & Powell W. (2009).** The Rationalization of Charity: The Influences of Professionalism in the Nonprofit Sector. *Administrative Science Quarterly - ADMIN SCI QUART*, 54, 268-298. 10.2189/asqu.2009.54.2.268.
46. **Kandel D.B. (1978).** Homophily, selection, and socialization in adolescent friendship. *The American Journal of Sociology*, 84, 427-436.
47. **Kandel D.B. (1978).** Similarity in real-life adolescent friendship pairs. *Journal of Personality and Social Psychology*, 36(3), 306–312. <https://doi.org/10.1037/0022-3514.36.3.306>
48. **Kane G.C., Alavi M., Labianca G., & Borgatti S. (2014).** What's different about social media networks? A framework and research agenda. *MIS Quarterly*, 38, 274-304.
49. **Kane G.C., Fichman R.G., Gallaughier J., & Glaser J. (2009).** Community relations 2.0. *Harvard Business Review*. 87(11), 45-50, 132.
50. **Kaplan A.M., & Haenlein M. (2009).** The fairyland of Second Life: About virtual social worlds and how to use them. *Business Horizons*, 52(6).
51. **Krauss R. M., & Fussell S. R. (1996).** Social psychological models of interpersonal communication. In E. T. Higgins & A. W. Kruglanski (Eds.), *Social psychology: Handbook of basic principles* (p. 655–701). The Guilford Press.
52. **Lazarsfeld P.F., & Merton R.K. (1954).** Friendship as social process: A substantive and methodological analysis. In M. Berger, T. Abel & C.H. Page (Eds.), *Freedom and control in modern society*. Toronto, Canada: Nostrand.
53. **Lea M., & Spears R. (1992).** Paralanguage and social perception in computer-mediated communication. *Journal of Organizational Computing*, 2, 321-341.
54. **Lindgren S. (2017).** *Digital media and society*. Sage publications.
55. **Marsden P. (2000).** „Social networks“ , In E.F. Borgatta and R.J.V. Montgomery (eds.). *Encyclopedia of sociology* (2d edition; 2727–35). New York: Macmillan.
56. **Mazur E., & Richards L. (2011).** Adolescents' and emerging adults' social networking online: Homophily or diversity?. *Journal of Applied Developmental Psychology*, 32, 180-188. 10.1016/j.appdev.2011.03.001.
57. **McCroskey J.C., & McCain T.A. (1974).** The measurement of interpersonal attraction. *Speech Monograph*, 41, 261-266.

58. **McCroskey J.C., Richmond V.P., & Daly J.A. (1975).** The development of a measure of perceived homophily in interpersonal communication. *Human Communication Research*, 1, 323-332.
59. **McKenna K.Y., & Bargh J.A. (2000).** Plan 9 from cyberspace: The implications of the Internet for personality and social psychology. *Personality and Social Psychology Review*, 4, 57-75.
60. **McKenna K.Y., Green A.S., & Gleason M.E. (2002).** Relationship formation on the Internet: What's the big attraction? *Journal of Social Issues*, 58, 9-31.
61. **McPherson M., Smith-Lovin L., & Cook J.M. (2001).** Birds of a Feather: Homophily in Social Networks. *Annual Review of Sociology*, 27(1), 415-444.
62. **Mesch G., & Talmud I. (2006).** The Quality of Online and Offline Relationships: The Role of Multiplexity and Duration of Social Relationships. *The Information Society*, 22(3), 137-148. DOI: 10.1080/01972240600677805
63. **Mesch G.S. (2019).** Educational Research and Innovation Educating 21st Century Children Emotional Well-being in the Digital Age: Emotional Well-being in the Digital Age, Chapter 5, In G.S. Mesch, *Online and offline relationships*, Department of Sociology, University of Haifa, Israel, <https://doi.org/10.1787/b7f33425-en>
64. **Mesch G.S., & Talmud I. (2007).** Editorial comment: e-relationships—the blurring and reconfiguration of offline and online social boundaries. *Information, Communication & Society*, 10(5), 585-9.
65. **Mesch G.S., & Talmud I. (2007).** Similarity and the quality of online and offline social relationships among adolescents in Israel. *Journal of Research on Adolescence*, 17(2), 455-465.
66. **Newcomb A.F., & Bagwell C.L. (1995).** Children's friendship relations: A meta-analytic review. *Psychological bulletin*, 117(2), 306.
67. **Oswald D.L., & Clark E.M. (2003).** Best friends forever?: High school best friendships and the transition to college. *Personal Relationships*, 10, 187-196.
68. **Parker J.G., Rubin K.H., Erath S.A. Wojslawowicz J.C., & Buskirk A.A. (2006).** Peer relationships, child development, and adjustment: A developmental psychopathology perspective. In D. Cicchetti & D.J. Cohen (Eds.), *Developmental psychopathology: Theory and method* (p. 419–493). John Wiley & Sons, Inc.
69. **Parks M.R., & Floyd K. (1996).** Making Friends in Cyberspace. *Journal of Computer- Mediated Communication*, 1. <https://doi.org/10.1111/j.1083-6101.1996.tb00176.x>
70. **Parks M.R., & Lynne D.R. (1998).** 'Making Moosic': The Development of Personal Relationships on Line and a Comparison to Their Off-Line Counterparts. *Journal of Social and Personal Relationships*, 15(4), 517–37. <https://doi.org/10.1177/0265407598154005>.
71. **Pescosolido B. (2011).** *The sociology of social networks*. Indiana University, Sage Publications.

72. **Pescosolido B.A. (1991).** Illness careers and network ties: a conceptual model of utilization and compliance. *Advances in Medical Sociology*, 2, 161–184.
73. **Petróczi A., Nepusz T., & Bászó F. (2007).** Measuring tie-strength in virtual social networks, 2, 39-52.
74. **Priest R. F., & Sawyer J. (1967).** Proximity and peership: Bases of balance in interpersonal attraction. *American Journal of Sociology*, 72(6), 633–649. <https://doi.org/10.1086/224400>
75. **Raacke J., & Bonds-Raacke J. (2015).** Are students really connected? Predicting college adjustment from social network usage. *Educational Psychology*, 35(7), 819-834.
76. **Rainie H. & Wellman B. (2012).** *Networked: The New Social Operating System*, MIT Press.
77. **Ramirez A., & Zhang S. (2007).** When online meets offline: The effect of modality switching on relational communication. *Communication Monographs*, 74, 287-310.
78. **Reagans R. (2005).** Preferences, identity, and competition: Predicting tie strength from demographic data. *Management Science*, 51, 1374-1383
79. **Reagans R. (2005).** Preferences, identity, and competition: Predicting tie strength from demographic data. *Management Science*, 51, 1374-1383.
80. **Reis H.T., & Shaver P. (1988).** Intimacy as an interpersonal process. In S. Duck (Ed.), *Handbook of personal relationships* (pp. 367-390). New York: Wiley.
81. **Selman R.L. (1981).** The development of interpersonal competence: The role of understanding in conduct. *Developmental Review*, 1(4), 401-422, [https://doi.org/10.1016/0273-2297\(81\)90034-4](https://doi.org/10.1016/0273-2297(81)90034-4).
82. **Snyder D., & Kick E. (1979).** Structural Position in the World System and Economic Growth, 1955-1970: A Multiple-Network Analysis of Transnational Interactions. *American Journal of Sociology - AMER J SOCIOL*, 84, 10.1086/226902.
83. **Spears R., & Lea M. (1992).** Social influence and the influence of the "social" in computer-mediated communication. In M. Lea (Ed.), *Contexts of computer-mediated communication* (pp. 30-65). Hemel Hempstead: Harvester Wheatsheaf.
84. **Spencer L., & Pahl R. (2006).** *Rethinking friendship: Hidden solidarities today*. Princeton University Press.
85. **Sperber D., & Wilson D. (1986).** *Relevance: Communication and cognition*. Cambridge, MA: Harvard University Press.
86. **Standlee A. (2019).** Friendship and online filtering: The use of social media to construct offline social networks. *New Media & Society*, 21(3), 770-785. doi:10.1177/1461444818806844
87. **Stanton-Salazar R., & Spina S. (2005).** Adolescent Peer Networks as a Context for Social and Emotional Support. *Youth & Society*. 36. 379-417. Doi: 10.1177/0044118X04267814.

88. **Subrahmanyam K., & Greenfield P. (2008).** Communicating Online: Adolescent Relationships and the Media. *Future Child*, 18.
89. **Tajfel H., & Turner J.C. (1979).** An integrative theory of intergroup conflict. In W.G. Austin & S. Worchel (eds.). *The social psychology of intergroup relations*, Monterey, CA: Brooks/Cole.
90. **Tajfel H., & Turner J.C. (1979).** Organizational Identity. Oxford Management Readers.
91. **Tapscott D., & Williams A.D. (2006).** *Wikinomics: Harnessing the Power of Mass Collaboration*, New York: Penguin Portfolio.
92. **Taylor C. (2008).** "The Future of Advertising, Special Report, State of the News Media. www.stateofthenewsmedia.org
93. **Tidwell L.C., & Walther J.B. (2002).** Computer-mediated communication effects on disclosure, impressions, and interpersonal evaluations: Getting to know one another a bit at a time. *Human Communication Research*, 28, 317-348.
94. **Vittengl J.R., & Holt G.S. (2000).** Getting acquainted: the relationship of self-disclosure and social attraction to positive affect. *Journal of Social and Personal Relationships*, 17, 53-66.
95. **Walker K.N., MacBride A., & Vachon M.L. (1977).** Social support networks and the crisis of bereavement. *Social Science & Medicine*, 11(1), 35-41, [https://doi.org/10.1016/00377856\(77\)90143-3](https://doi.org/10.1016/00377856(77)90143-3)
96. **Walther J.B. (1992).** Interpersonal effects in computer-mediated interaction; A relational perspective. *Communication Research*, 19, 52-90.
97. **Walther J.B. (1995).** Relational aspects of computer-mediated communication: Experimental observations over time. *Organization Science*, 6, 186-203.
98. **Walther J.B. (1996).** Computer-mediated communication: Impersonal, interpersonal, and hyperpersonal interaction. *Communication Research*, 23, 3-43.
99. **Walther J.B., & Parks M.R. (2002).** Cues filtered out, cues filtered in; computer mediated communication and relationships. In M. L. Knapp & J. A. Daly (Eds.), *Handbook of interpersonal communication* (3rd ed., pp. 529-561). Thousand Oaks, Ca: Sage.
100. **Wasserman S., & Faust K. (1994).** *Social Network Analysis: Methods and Applications* (Vol 8). Cambridge: Cambridge University Press. <https://doi.org/10.1017/CBO9780511815478>
101. **Wasserman S., & Faust K. (1994).** *Social Network Analysis: Methods and Applications* (Vol. 8). Cambridge: Cambridge University Press.
102. **Wellman B., Haase A.Q., Witte J., & Hampton K. (2001).** Does the Internet Increase, Decrease, or Supplement Social Capital?: Social Networks, Participation, and Community Commitment. *American Behavioral Scientist*, 45(3), 436-455. doi: 10.1177/00027640121957286.

103. **Wellman B., Gulia M., & Tremain M. (2000).** Net Surfers Don't Ride Alone: Virtual Communities As Communities.
104. **Williams D. (2006).** On and off the 'net': Scales for social capital in an online era. *Journal of Computer-Mediated Communication*, 11, 593-628.
105. **Wright D.H., MacIver A.G., & Walker F. (1984).** Editorial. *Journal of Pathology*, 142, 1-3. <https://doi.org/10.1002/path.1711420103>
106. **Zajonc R.B. (1968).** Attitudinal effects of mere exposure. *Journal of Personality and Social Psychology Monograph*, 9, 1-27.
107. **ΕΛΣΤΑΤ. (2019).** Έρευνα Χρήσης Τεχνολογιών Πληροφόρησης και Επικοινωνίας από Νοικοκυριά και Άτομα. <https://www.statistics.gr/el/statistics/-/publication/SFA20/->

ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ

Ακολουθεί το κυρίως ερωτηματολόγιο, με την μορφή που παρουσιάστηκε και διαμοιράστηκε μέσω της σελίδας Google Forms.

#Με πλάγια γράμματα σε μπλε χρώμα, αναγράφονται τα σχόλια του ερευνητή#

ΤΟΜΕΑΣ 1

Αγαπητέ συμμετέχοντα,

Η παρούσα έρευνα διεξάγεται στα πλαίσια του Μεταπτυχιακού Προγράμματος του τμήματος Στατιστικής & Αναλογιστικών και Χρηματοοικονομικών Μαθηματικών του Πανεπιστημίου Αιγαίου, με θέμα «Η Ποιότητα της Φιλίας στους Ιστότοπους Κοινωνικής Δικτύωσης» και απευθύνεται σε άτομα στην πρώιμη ενήλικη ζωή, 18-30. Σκοπός της παρούσας έρευνας είναι η διερεύνηση της ποιότητας της φιλίας, και κατά πόσο η ποιότητα αυτής διαμορφώνεται στους Ιστότοπους Κοινωνικής Δικτύωσης. Θα σας παρακαλούσαμε να απαντήσετε σε ΟΛΕΣ τις ερωτήσεις που ακολουθούν όσο πιο αυθόρμητα και ειλικρινά μπορείτε. Η συμπλήρωση του ερωτηματολογίου είναι εθελοντική. Μπορείτε να αρνηθείτε να συμμετάσχετε ή να διακόψετε την συμμετοχή σας σε αυτό οποιαδήποτε στιγμή. Η μη συμπλήρωση του

ερωτηματολογίου δεν επάγεται καμία συνέπεια. Τα ερωτηματολόγια είναι ανώνυμα, εμπιστευτικά και θα χρησιμοποιηθούν αποκλειστικά και μόνο για τους σκοπούς της συγκεκριμένης έρευνας. Είμαστε διαθέσιμοι για την διευκρίνηση οποιασδήποτε απορία σας στην ακόλουθη διεύθυνση ηλεκτρονικού ταχυδρομείου: sasm20029@sas.aegean.gr

Σας ευχαριστούμε εκ των προτέρων για τη συμμετοχή σας.

ΤΟΜΕΑΣ 2

#Κατηγοριοποίηση Φιλίας Σε Σύνδεση και Φιλίας Μικτού Τύπου I#

A. Διαδικτυακή φιλία ΧΩΡΙΣ πρόσωπο με πρόσωπο επαφή

Σκεφτείτε έναν φίλο σας, τον οποίο γνωρίσατε σε Ιστότοπους Κοινωνικής Δικτύωσης (Facebook, Instagram, Twitter, Discord) και με τον οποίο δεν έχετε βρεθεί από κοντά (πρόσωπο με πρόσωπο). Είναι:

- Άντρας
- Γυναίκα
- Δεν έχω γνωρίσει ακόμα φίλους μέσω διαδικτύου

#Εδώ, εάν απαντήσουν ότι «Δεν έχω γνωρίσει ακόμα φίλους μέσω διαδικτύου» πηγαίνουν στον Τομέα 4#

ΤΟΜΕΑΣ 3

A. Έχοντας στο νου σας τον φίλο σας που γνωρίσατε στο διαδίκτυο, αλλά με τον οποίο ΔΕΝ έχετε βρεθεί ακόμα από κοντά, παρακαλούμε απαντήστε στα παρακάτω:

1. Πόσο καιρό γνωρίζετε;

- Λιγότερο από 3 μήνες
- 4 με 6 μήνες
- 7 με 12 μήνες
- 13 με 24 μήνες
- περισσότερο από 24 μήνες

2. Πόσο συχνά επικοινωνείτε με τον φίλο σας; (πχ. 1 φορά τη βδομάδα, 2 φορές τη μέρα, 1 φορά το μήνα)

- (Ανοιχτού τύπου)

3. Πόσο διαρκεί κάθε φορά η επικοινωνία σας μαζί του; (πχ 10 λεπτά, 2 ώρες)

- (Ανοιχτού τύπου)

4. Σας παρακαλούμε βαθμολογήσετε τη συχνότητα με την οποία χρησιμοποιείτε τα παρακάτω μέσα για την επικοινωνία με τον φίλο σας από 0 (Καθόλου συχνά) έως το 5 (Πολύ συχνά)

- Messenger, Viber, Instagram Direct
- Κλήση κινητού τηλεφώνου
- Ηχητικό μήνυμα
- Βιντεοκλήση
- E-mail

#Εδώ, εάν επιλέξουν (1) Κλήση κινητού τηλεφώνου, (2) Ηχητικό μήνυμα ή (3) βιντεοκλήση, τότε ο φίλος μέσω διαδικτύου κατηγοριοποιείται ως ΦΙΛΟΣ ΜΙΚΤΟΥ ΤΥΠΟΥ Ι#

#Ειδάλλως, κατηγοριοποιείται ως ΦΙΛΟΣ ΣΕ ΣΥΝΔΕΣΗ#

5. Πόσο μακριά μένετε από τον φίλο σας;

- Περισσότερο από 100 χιλιόμετρα μακριά
- 100 με 50 χιλιόμετρα
- 20 με 50 χιλιόμετρα
- 10 με 20 χιλιόμετρα
- 5 με 10 χιλιόμετρα
- Λιγότερο από 5 χιλιόμετρα μακριά

6. Έχοντας στο νου τον φίλο σας μέσω διαδικτύου με τον οποίο ΔΕΝ έχετε βρεθεί από κοντά, σας παρακαλούμε να βαθμολογήσετε από το 1 (Διαφωνώ απόλυτα) μέχρι το 5 (Συμφωνώ απόλυτα) τα παρακάτω ερωτήματα:

- Είναι ευχάριστο να μιλάω μαζί του
- Είναι ευχάριστη η παρέα μαζί του
- Ταιριάζει καλά στον κύκλο των φίλων μου
- Περνάμε καλά μαζί
- Νιώθω άνετα όταν είναι μαζί μου
- Σκέφτεται σαν εμένα
- Έχει συμπεριφορά παρόμοια με την δική μου
- Είναι σαν εμένα
- Νιώθω κοντά του
- Είναι σημαντικός για εμένα
- Σε ένα προσωπικό πρόβλημα, θα του ζητούσα βοήθεια
- Τον εμπιστεύομαι

ΤΟΜΕΑΣ 4

#Κατηγοριοποίηση Φιλίας Μικτού Τύπου ΙΙ#

B. Διαδικτυακή φιλία ΜΕ πρόσωπο με πρόσωπο επαφή

Σκεφτείτε έναν φίλο σας, τον οποίο γνωρίσατε σε Ιστότοπους Κοινωνικής Δικτύωσης (Facebook, Instagram, Twitter, Discord), και με τον οποίο ΕΧΕΤΕ βρεθεί από κοντά (πρόσωπο με πρόσωπο). Είναι:

- Άντρας
- Γυναίκα
- Δεν έχω γνωρίσει ακόμα φίλους μέσω διαδικτύου

#Εδώ, εάν επιλέξουν το «Δεν έχω γνωρίσει ακόμα φίλους μέσω διαδικτύου» τότε πάνε στον Τομέα 6#

ΤΟΜΕΑΣ 5

B. Έχοντας στο νου σας τον φίλο σας που γνωρίσατε στο διαδίκτυο, αλλά με τον οποίο ΕΧΕΤΕ βρεθεί από κοντά, παρακαλούμε απαντήστε στα παρακάτω:

1. Πόσο καιρό γνωρίζετε;

- Λιγότερο από 3 μήνες
- 4 με 6 μήνες
- 7 με 12 μήνες
- 13 με 24 μήνες
- περισσότερο από 24 μήνες

2. Πόσο συχνά επικοινωνείτε με τον φίλο σας; (πχ. 1 φορά τη βδομάδα, 2 φορές τη μέρα, 1 φορά το μήνα)

- (Ανοιχτού τύπου)

3. Πόσο διαρκεί κάθε φορά η επικοινωνία σας μαζί του; (πχ 10 λεπτά, 2 ώρες)

- (Ανοιχτού τύπου)

4. Σας παρακαλούμε βαθμολογήσετε τη συχνότητα με την οποία χρησιμοποιείτε τα παρακάτω μέσα για την επικοινωνία με τον φίλο σας από 0 (Καθόλου συχνά) έως το 5 (Πολύ συχνά)

- Messenger, Viber, Instagram Direct
- Κλήση κινητού τηλεφώνου
- Ηχητικό μήνυμα
- Βιντεοκλήση
- E-mail
- Πρόσωπο με πρόσωπο επαφή

5. Πόσο μακριά μένετε από τον φίλο σας;

- Περισσότερο από 100 χιλιόμετρα μακριά
- 100 με 50 χιλιόμετρα
- 20 με 50 χιλιόμετρα
- 10 με 20 χιλιόμετρα
- 5 με 10 χιλιόμετρα
- Λιγότερο από 5 χιλιόμετρα μακριά

6. Έχοντας στο νου τον φίλο σας μέσω διαδικτύου με τον οποίο ΕΧΕΤΕ βρεθεί από κοντά, σας παρακαλούμε να βαθμολογήσετε από το 1 (Διαφωνώ απόλυτα) μέχρι το 5 (Συμφωνώ απόλυτα) τα παρακάτω ερωτήματα:

- Είναι ευχάριστο να μιλάω μαζί του
- Είναι ευχάριστη η παρέα μαζί του
- Ταιριάζει καλά στον κύκλο των φίλων μου
- Περνάμε καλά μαζί
- Νιώθω άνετα όταν είναι μαζί μου
- Σκέφτεται σαν εμένα
- Έχει συμπεριφορά παρόμοια με την δική μου
- Είναι σαν εμένα
- Νιώθω κοντά του
- Είναι σημαντικός για εμένα
- Σε ένα προσωπικό πρόβλημα, θα του ζητούσα βοήθεια
- Τον εμπιστεύομαι

ΤΟΜΕΑΣ 6

#Κατηγοριοποίηση Φιλίας Εκτός Σύνδεσης#

Γ. Διαδικτυακή φιλία που ξεκίνησε πρόσωπο με πρόσωπο

Σκεφτείτε έναν φίλο σας, τον οποίο γνωρίσατε ΠΡΟΣΩΠΟ ΜΕ ΠΡΟΣΩΠΟ (πχ. Σχολείο, Πανεπιστήμιο, Δουλειά) και με τον οποίο έχετε ανταλλάξει στοιχεία επικοινωνίας μέσω διαδικτύου (Facebook, Instagram, Twitter, Discord). Είναι:

- Άντρας
- Γυναίκα
- Δεν έχω γνωρίσει ακόμα φίλους εκτός διαδικτύου

#Εδώ, εάν διαλέξουν ότι «Δεν έχω γνωρίσει ακόμα φίλους εκτός διαδικτύου» προχωράνε στον Τομέα 8#

ΤΟΜΕΑΣ 7

Γ. Έχοντας στο νου σας τον φίλο σας, τον οποίο γνωρίσατε ΠΡΟΣΩΠΟ ΜΕ ΠΡΟΣΩΠΟ και με τον οποίο έχετε ανταλλάξει στοιχεία επικοινωνίας μέσω διαδικτύου, σας παρακαλούμε απαντήστε στα παρακάτω

1. Πόσο καιρό γνωρίζετε;

- Λιγότερο από 3 μήνες
- 4 με 6 μήνες
- 7 με 12 μήνες
- 13 με 24 μήνες
- περισσότερο από 24 μήνες

2. Πόσο συχνά επικοινωνείτε με τον φίλο σας; (πχ. 1 φορά τη βδομάδα, 2 φορές τη μέρα, 1 φορά το μήνα)

- (Ανοιχτού τύπου)

3. Πόσο διαρκεί κάθε φορά η επικοινωνία σας μαζί του; (πχ 10 λεπτά, 2 ώρες)

- (Ανοιχτού τύπου)

4. Σας παρακαλούμε βαθμολογήσετε τη συχνότητα με την οποία χρησιμοποιείτε τα παρακάτω μέσα για την επικοινωνία με τον φίλο σας από 0 (Καθόλου συχνά) έως το 5 (Πολύ συχνά)

- Messenger, Viber, Instagram Direct
- Κλήση κινητού τηλεφώνου
- Ηχητικό μήνυμα
- Βιντεοκλήση
- E-mail
- Πρόσωπο με πρόσωπο επαφή

5. Πόσο μακριά μένετε από τον φίλο σας;

- Περισσότερο από 100 χιλιόμετρα μακριά
- 100 με 50 χιλιόμετρα
- 20 με 50 χιλιόμετρα
- 10 με 20 χιλιόμετρα
- 5 με 10 χιλιόμετρα
- Λιγότερο από 5 χιλιόμετρα μακριά

6. Έχοντας στο νου σας τον φίλο σας τον οποίο γνωρίσατε ΠΡΟΣΩΠΟ ΜΕ ΠΡΟΣΩΠΟ και έχετε ανταλλάξει στοιχεία επικοινωνίας μέσω διαδικτύου, σας παρακαλούμε βαθμολογήσετε από το 1 (Διαφωνώ πλήρως) μέχρι το 5 (Συμφωνώ πλήρως) τα παρακάτω:

- Είναι ευχάριστο να μιλάω μαζί του
- Είναι ευχάριστη η παρέα μαζί του
- Ταιριάζει καλά στον κύκλο των φίλων μου
- Περνάμε καλά μαζί

- Νιώθω άνετα όταν είναι μαζί μου
- Σκέφτεται σαν εμένα
- Έχει συμπεριφορά παρόμοια με την δική μου
- Είναι σαν εμένα
- Νιώθω κοντά του
- Είναι σημαντικός για εμένα
- Σε ένα προσωπικό πρόβλημα, θα του ζητούσα βοήθεια
- Τον εμπιστεύομαι

ΤΟΜΕΑΣ 8

Γενικές Πληροφορίες

1. Σας παρακαλούμε βαθμολογήστε τα παρακάτω σχετικά με τις απόψεις σας, από το 0 (Καθόλου) έως το 5 (Πολύ)

- Συνδέομαι στο διαδίκτυο για φίλους επειδή αισθάνομαι μόνος/η
- Συνδέομαι στο διαδίκτυο για φίλους επειδή θέλω να διευρύνω τους κύκλους μου
- Συνδέομαι στο διαδίκτυο για φίλους λόγω άνοιας και βαρεμάρας

2. Σας παρακαλούμε βαθμολογήστε τα παρακάτω σχετικά με τις απόψεις σας, από το 0 (Καθόλου) έως το 5 (Πολύ)

- Νιώθω ασφαλής στο διαδίκτυο
- Νιώθω άνετα ανταλλάζοντας πληροφορίες
- Λαμβάνω υπόψη τυχών ψευδείς πληροφορίες
- Έχω καλή ταχύτητα σύνδεσης στο διαδίκτυο

ΤΟΜΕΑΣ 9

Δημογραφικά Στοιχεία

1. Είσαστε:

- Άντρας
- Γυναίκα

2. Ηλικία (πχ. 25)

- (Ανοιχτού Τύπου)

3. Επίπεδο Σπουδών

- Απόφοιτος Λυκείου
- Φοιτητής/Απόφοιτος ΑΕΙ
- Φοιτητής/Απόφοιτος Μεταπτυχιακού επιπέδου σπουδών

4. Περιοχή διαμονής

- Αστική
- Ημι-αστική
- Αγροτική

-ΥΠΟΒΟΛΗ ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟΥ-

Σας ευχαριστούμε θερμά για την συνεισφορά σας στην έρευνα